

RESPONSABILITATEA
MINISTERIALE

DISCURSUL DE REINTRARE

ALU PROCURORULUI GENERALU

SI

RESPUNSULU PRIMU-PRESIEDINTELUI

INALTEI CURTI DE CASATIUNE SI DE JUSTITIA

LA 16 AUGUSTU 1866
BCU Cluj / Central University Library Cluj

CU UNU APENDICE

Dreptu. Datorla. Responderu.

BUCURESCI

TIPOGRAFIA LUCRATORILORU ASOCIATI

1866

RESPONSABILITATEA
MINISTERIALE

DISCURSUL DE REINTRARE
ALU PROCURORULUI GENERALU

SI

RESPUNSULU PRIMU-PRESIEDINTELUI
INALTEI CURTI DE CASATIUNE SI DE JUSTITIA

BCU Cluj / ~~Ca. 16 Augustu 1866~~ Library Cluj

CU UNU APENDICE

Dreptu. Datoria. Rspundere.

BUCURESCI

TIPOGRAFIA LUCRATORILORU ASOCIATI

1866

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201802218

186641

... rara temporum felicitate, ubi sentire
quae velis et quae sentias dicere licet.

BCU Cluj / Central University Library Cluj TACITUS.

INALTA CURTE DE CASATIUNE SI DE JUSTITIA

AUDIENCIA SOLEMNA DE REINTRARE

ANULU 1866, LUNA AUGUSTU IN 16 DILE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Astăzi la améidiă-dî, Curtea a tînutî audientia sa solemnelă de reintrare, în marea sală a Sécțiunilor-Ûnite, sub presiedintia D-luî Alecu Catargiu, Presiedinte de Sectiune; membrii presintî fiindî Domniî :

(urmézá numele domnilorî membri)

D. Al. Papiu Ilarianu, Procuroorulî Generalî, ocupă fotoliulî Ministeriului publicî, însoçitî de DD-nî Procuroorî de Sectiunî.

D-nulî Primî-Presiedinte declară siedintia deschisă, si D-nulî Procuroorî Generalî iea cuvêntulî pentru a pronuncia discursulî obicînitî, (Vedî anexa lit. A) ;

D-nulî Primî-Presiedinte a rêsponsî la discursulî D-luî Procuroorî Generalî, (Vedî anexa lit. B) ;

Apoi Curtea s'a împărtîtî în Sectiunî pentru lucrările anulî viitorî judiciarî 1866 si 1867, trecêndî membrii si Presiedintî, de dreptî, din o Sectiune în alta, conformî

Art. 2, din domnesculă decretă dela 17 Augustă 1864. sub No. 1032. Asiă-dar, pentru anulă viitoriă,

SECTIUNEA CIVILE SE VA COMPUNE DIN DOMNII :

Al. Catargiu, Presedinte de sectiune.

P. Manu.

C. Donescu.

Lud. Steege.

N. Bâscoveanu.

Eus. Calligary.

N. D. Racoviță.

Al. Cretiescu.

SECTIUNEA CRIMINALE SE VA COMPUNE DIN DOMNII :

Sc. Fălcoianu, Presedinte de sectiune.

Eug. Predescu.

St. Silion.

C. Vârnavă.

Bar. Slătineanu.

C. Gr. Ghica.

Gr. Filiti.

Al. Cantacuzinu.

Siedintia se ridică la 2¹/₂ ore după améidiă-dă, si Curtea procede la lucrările sale ordinare in sectiuni.

(Urmézá subscrierile)

✱

A.

CUVENTULU PROCURORULUI GENERALU

Domnule Primă-Presedinte,

Domni Magistrați,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dreptu. Datoria. Raspundere.

Mă simtū fericē venindū a mă conformā frumóseī datine, adoptate si in legea nóstrā, de a inaugură prin unū cuvēntū juridicū inceputulū anulū nostru judiciariū : alū cincile anū de la instituirea acesteī Inalte Curti, carele, dea Cerulū, să curgā pānā in fine adaugēndū onórea Curtiī si a Justitiei Romāne, multiāmindū si fericindū pre toti cei insetati de dreptate.

Pentru acéstā solemnā ocaziune, am căutatū unū obiectū de justitiā, demnū in sine, si demnū de Inalta Curte. Acestū obiectū sperū că l'am găsitū, propuindumī a vē vorbi despre *Responsabilitatea agentilorū puterei publice.*

De abiā cunoscū materiā mai importante pentru tiēra nóstrā, mai importante cu deosebire pentru Curtea Supremā a tierei. Asiū fi doritū a o fi pututū tratā intrégā; dar acéstā materiā atātū e de complexā, atātū de vastā, si atātū de fecondā, incātū astādī mă vēdiū nevoitū a mă mărgini numai

la studiul responsabilității celor mai înalți agenți ai puterii Statului, la studiul Responsabilității Ministeriale; răsărind și continuând în viitorul această importantă materie de responsabilitate, și în privirea tuturor celorlalte agenți ai puterii sociale, de la cei mai mari până la cei mai mici.

Dacă încercarea de a trata o materie atât de mare, asupra căreia, știința, legislațiunea și jurisprudența, sunt încă în discuțiune, e poate o cutezare din parțenie : nu mai puțin e adevărat că Responsabilitatea Ministeriale este, nu numai cea mai importantă instituțiune care de a pururea interesază întregă societatea civilă și pre totii cetățenii în parte și fără deosebire, dar, totu-odată, ea este cel mai înalt obiect de justiție, a cărui desbatere și deciziune țiera oa incredințat dreptății și înțeleptiunii D-vostre : D-v. sunteți marele Tribunal politic al României, care decideți procesele cele mari ale Statului, care vă pronunțați între Guvern și Națiune. Desbaterea acestei materii dar, e de un adevărat interes practic pentru noi, cu atât mai vârtos că nu numai precedente ne lipsesc, dar lipsesc și o lege specială care să reguleze această materie. Interesul crește prin aceea că noul nostru pact fundamental difere în materia de responsabilitate ministeriale de Convențiune în mai multe puncte, cu deosebire prin puterea suverană cu care v'a investit, de a caracteriza delictul și a determina pedepsa afară din mărginirile dreptului comun. Impregiurarea că asemenea procese sunt din cele mai rare în toate Statele, nu derogă câtuși de puțin importanței practice a studiului nostru. Să dorim și să sperăm că asemenea cazuri în viitorul nici la noi nu se vor mai ivi ; dar e bine totuși, ca națiunea și justiția să fiă pentru totu casul de bună oră lămurite asupra drepturilor și asupra datorielor sale.

Cred dar, că în privirea obiectului discursului meu, de abia puteam face alegere mai bună și mai demnă de D-vostre.

Încât pentru mine, studiez de mai mult timp această materie ; discursul meu chiar, în parte, e numai un mic

estrasă din studiile și cercetările mele. Și dacă acestu discursu va fi imperfectu în cele mai multe priviri, cauza veti binevoi a o căuta și a o găsi, nu numai în disproporțiunea facultăților mele cu mărimea obiectului, nu numai în imperfectiunea studiului meu, și nu numai că o materie atâtu de vastă de abia se pôte restringe într'unu discursu atâtu de scurtu; dar și în aceea că, de o parte, precedentele engleze de abia ajungu pentru tôte casurile posibili; institutiunile proprie nationale ale acestui Statu constituționalu-modelu, încă sunt prè departe de a se putè adopta totu-deauna și pretutindine; ér de alta, constitutiunile Staturilor moderne, desi tôte prevèdu responsabilitatea ministeriale, dar nici unulu din aceste Staturi constitutionale, cu tôte încercările făcute, cu deosebire în Francia, n'au isbutitu a face o lege speciale multiămitóriă de responsabilitate. Atâtu dificultățile au părutu a fi neinvinse. Sciintia încă n'a produsu atâtu câtu s'ar fi pututu ascepta după importantia obiectului. D-y, veti fi dar cu indulgențiă, dacă în astfelu de impregiurări, cuvèntulu meu va fi atâtu de depărtatu de înălțimea obiectului.

De altmintrea, étă cum am să impartu materia.

I. Voiu studià originea și fundamentulu juridiculu alu responsabilității ministeriale.

II. Voiu cercetă casurile de responsabilitate, adecă delictetele ministeriale.

III. Voiu trată despre dreptulu exclusivulu de acusatune, alu Domnulu și alu Represintatiunei nationale.

IV. Voiu vorbi despre competintia și dreptulu Inaltei Curti de a judecà, și despre procedura ei în causele ministriloru. În fine,

V. Voiu atinge în scurtu, dreptulu de amnistia și de gratia alu Domnulu, întru câtu ne privesce.

Desi Curtea în asemini procese, e unu Tribunalu politicu, cu dreptu atâtu de întinsu, în privirea caracterizării delictulu și a determinării pedepsei, încâtu se apropiă de dreptulu pute-

rei legislative : eă însă voiă cercetă materia din punctă de vedere, mai multă juridică, decâtă politică si legislativă. Nu voiă face politică, ci sciintă.

I.

De unde derivă dreptulă Natiunei, dreptulă Represintatiunei nationale, de a trage la raspundere pre Ministri? Care e originea, care fundamentulă juridică ală acesteă responsabilități?

«*Tôte puterile Statulă emană dela Natiune*» acestă in-naltă si sempiternă adevără juridică si politică, in faptă, nič odată in Romăniă n'a fostă supusă indoelei. Insusă Domnulă, in care se concentără tôte puterile Statulă, in Romăniă, pururea, Natiunei care 'lă alegeă, 'si datoră suprema putere cu care eră investită. Niçi odată Romăniă n'ău întielesă dreptulă absolută ală gratiei divine, nič dreptulă nascerei. Pre cândă dar in Europa feudale se discută si se discută încă asupra originei transcendente a puterei supreme, Romăniă nič odată nu se indoiră a o căuta numai acolo unde este, la adevărata sa sorginte, in Poporă. Atătă e de adevărată că, mai adese ori pôte să rătēcescă cercetarea abstractă a ratiunei, de câtă urmarea practică a bunulă simtiă.

Deci, dacă năua năstră Constitutiune asiediă in modă formală marele principiă ală suveranității nationale; dacă Domnulă nostru se intituleză Domnă din *Vointia Nationale*: acestă nu e copă nič măimutire de institutiuni străine, ci e totă ce se pôte mai conformă cu adevăratulă spirită ală vechieloră si buneloră asiediăminte ale Statulă Romăniă.

Ună altă principiă, adese încercată in Romăniă, care însă, din fatalitate, nič odata nu isbutise pân acumă definitivă, principiulă eredității tronulă, complementulă necesariă ală regimelă nostru monarchică, de parte de a ridică eternulă adevără că tôte puterile Statulă dela Natiune emană, elă este principiulă stabilității, consolidării si ală conservării Romăniei.

Constitutiunea si in Staturile constitutională monarchice-ereditarie, precum este acum ală nostru, nu e decâtă ună contractă între Poporă si Domnă, prin care se determină modulă guvernării Statulă. Natiunea propune, Domnulă acceptă si suinduse pe Tronă, jură că va păzi această tocmelă a Statulă.

Fiă-cine e datoră a se conformă datoriiloră contractate, fiă-cine e responsabilă de faptele sale. Din acestă principă generală ar urmă că, nimene in Stată n'ar putē fi trasă la răspundere mai grea, decâtă acela, căruă, pusă in fruntea tuturoră afaceriloră societății, i s'a incredintiată sôrta tuturoră cetătianiloră. In Republică in adevără asiă se si urmază. Intr'ună Stată monarchică însă, nu s'ar putē inchipuă institutiune mai nenorocită si mai funestă, de câtă una ca aceea ce s'ar intemeiă pre asemene rigóre a dreptulă. In adevără, dacă ar fi ertată a trage pre Domnă la răspundere, cine nu vede că, din acelu momentă chiar, demnitatea lui, caracterulă sacru ală persônei acelu care inchipuesce unitatea si mărimea ună populă întregă, ar suferi într'ună modă nereparabilă; si mai multă, prin singură tragerea lui la răspundere inaintea judecătii, s'ar miscă dela loculă ei pétra fundamentale a edificiulă sociale, edificiulă întregă s'ar răsturnă : istoria tuturoră timpuriloră arată că, a trage la răspundere pre Domnă pentru faptele sale, insemnă a proclamă revolutiunea, resbelulă civilă si răsturnarea. Nă mai incape decă indoielă că, nu e adevără de mai înaltă intieleptiune politică, decâtă inviolabilitatea persônei Domnitorulă in Staturile monarchice. Astfelă, Domnitorulă, intocmai ca si Poporulă, nič odată si pentru nič o faptă nu pôte fi trasă la vre o răspundere judiciariă.

Dar într'ună Stată constitutională acestă singură adevără nu ajunge. Că-că, care ar fi atunci garantia că Constitutiunea jurată nu se va violă, că tocmela între Domnă si Natiune nu se va călcă ? Cine va răspunde despre această ?

Spre a împedecă decă, răsturnarea asiediământulă de o parte, si revolutiunea de alta, sciintia practică si constituti-

nea Statului modernă, la exemplul Engliterei, căcă a pune pre Domnitoră in neputință de a face reă, prin urmare in neputință de a face ceva in trebile Statului fără conlucrarea si fără invoirea Ministriloră, primiloră deregători ai Statului, pre cară singură si-ă alege, si cară apoi, la casă de neintelegere, avându dreptulă de a se retrage, intră cătă rămână la postă, singură sunt responsabili de tôte faptele guvernării Statului, că-că tôte aceste fapte se consideră de ale loră proprie; si nu fără dreptă cuvântă, de oră ce fără de dănsii Domnulă n'ar putē să le indeplinescă. Astfelă, responsabilitatea ministriloră e nu numai o necesitate a dreptății publice, dar e totă odată si garantăa inviolabilității tronului, si scutulă stabilității asediământului țierei. Ridică responsabilitatea ministeriale, ea necesarmente va cădē asupra Domnului, si inviolabilitatea ar fi in periclu. Pentruca Domnulă să fie inviolabilă, ministrulă caută să fie responsabilă.

Temeiulă responsabilității ministriloră stă, precum vediu-rămă, in calitatea loră de consiliari neincongiurati ai tronului; ér neresponsabilitatea si inviolabilitatea Domnului se intemeiează pre salutariulă principiū că « Domnulă nu pôte să facă nici ună reă (the king can do no wrong.)

Pentru aceea, Constitutiunea stabilește in modă pozitivă următóriele principie :

Nici ună actă ală Domnului nu are țăriă fără a fi contra-semnată de Ministru; prin urmare,

Persóna Domnului e inviolabile, si tótă răspunderea cade asupra Ministrului; însă,

Ministrulă, la casă de a i se părē ordinulă Domnului contrariu legei, are dreptulă de a se retrage, precum si Domnulă de ală inlocui; dar,

Nici odată ordinulă in scrisă scū verbală ală Domnului nu apără pre Ministru de răspundere.

Astfelă sună si Constitutiunea nóstră.

Înainte de a trece acum la a doua parte a discursului meu despre delictele ministrilor ; cred că nu e fără interes a deschide puțin și istoria dreptului nostru public, și a însemna că nu numai răspunderea și darea în judecată a ministrilor, dar chiar și unele din principiile moderne ale dreptului constituțional în materia de responsabilitate, nu erau cu totul necunoscute în vechiele datine și legi ale Românilor.

Voi aduce numai un exemplu : Judecata lui Stroe vistiariu mare, împreună cu Radu din Fărcasiu vistiariu al doilea, și Tudor Cămărașiu, condamnați de obscesca adunare a țerei la 1652. Îți cum sună această carte de judecată :

«Stefan cu mila lui D-dieu Archiepiscop și Mitropolit
«Zemli Vlahscoe, împreună cu amândoi frații Episcop și im-
«preună slugitori Kir Ignatie Rîmniceski și Kir Serafim Bu-
«zêvscoi, și cu toți Egumenii și cu cei de bună rudă boiari, cin-
«stiti și socotiți vrednici dregători, și judecători, și a totă me-
«sererea tocmitori țerei, întâi Jupan Giorma ce a fost
«Ban mare, și Jupan Drag vel Vornicu, și Jupan Radul
«vel Logofetă, Jupan Ghinea vel Vistier, Jupan Diicu
«vel Spătar, Jupan Preda vel Clucer, Jupan Costandin
«vel Postelnic, Jupan Barbu vel Sluger, Jupan Hrizea vel
«Pacharnic, Jupan Radu vel Armasiu, Jupan Radu vel Agă
«Jupan Necula vel Pitar, Drăghici vtori Vistier, și toți bo-
«iarii mari și mici iubiti și credinciosi. Domnului nostru Ioan
«Matei Basarab W, facem scire cu această carte sobornice-
«scă a noastră tuturor, pentru că puind Domnul nostru bo-
«iari pre Stroe Vistier mare, și pre Radu din Fărcasiu Vis-
«tier al doilea, și pre Tudor Cămărașiu ; și jurându cu mâ-
«nile pre Sf. Evanghelie ; și făcându cărți cu mare Blestem
«a patru Patriarși : cum să slugescă Domnului nostru cu drep-
«tate, să nulă fure, nici să facă vreo hilenie ; ér lor să le
«arate și Domnul nostru milă mare și cinste. Deci, fiind
«Domnul nostru cu densi într'o credință, și într'o dreptate cu
«milă și cu boerie, ér cându a fostu acum în cursul ani-

«lorū 7159 Genarie 20, pus'aū Domnulū nostru boiarī marī
«ca să le iea séma a cămăreī, si să numere baniī care aū fostū
«numēratī ér de dēnsiī si pecetluite ladele cu pecetea Domné-
«scă. Decī, cândū aū stătutū boiarī a numērà baniī impreună
«cu 6 negutitorī, eī aū aflatū o ladă mare spartă si baniī Dom-
«nescī lipsă, insă pungi 85 si intr'o pungă câte 500 de talere.
«Decī decă aū vėdiutū Domnulū nostru, si noi totī lucrulū acesta,
«iaū apucatū ca săsī dea séma si de Vistierie si de tóte veni-
«turile tierē si de bucatele Domnulū nostru ce s'aū făcutū si
«unde s'aū inecatū. Eī aū disū că vorū dà séma de 3 anī, ér
«maī multă nu potū dà séma. Intr'aceea Măria Sa Domnulū
«nostru, si noi totī, amū pusū boiarī marī si micī si mazilī, ca
«sāsī dea séma inaintea lorū de birurī si de haraciurī si de ba-
«niī ceī trimisī la Țiarigradū. Eī nicī cum nicī asiā nu siaū
«pututū dà séma. Ce iamū aflatū si iamū adevēritū noi boiarī
«si tótă tiēra furī făciēsiatī si de Cămară si de Vistierie si din
«Haraciū si baniī ceī trimisī la Țiarigradū. Pentru care lucru
«si furtisiagū, aū stătutū Domnulū nostru si noi totī, si tótă
«tiēra, cum să li se taie capetele ca unorū furī si spărgėtorī de
«casa Domnēscă; si călcătorī de jurāmētū si de lege. Ér apoī.
«M. S. Domnulū nostru ca unū Domnū milostivū si crestinū
«iaū lăsatū ca să nusi spurce sufletulū cu nisce călcătorī de ju-
«rāmētū ca acestia; numai ce aū lăsatū Domnulū nostru si
«si noi totī cu tótă tiēra cu blestemū: care va dăruī milosti-
«vulū D-dieū a fi Domnū si biruitorū Tierē-Romānescī in ur-
«ma M. S., aū din nēmullū M. S., aū dintr'altū nēmū, cine 'ī
«va boerī, saū 'ī va miluī, saū le va umblă pre niscareva min-
«ciunī ale lorū, Domnū fie, Mitrópolitū fie, Episcopū, orī-ce
«boiarū mare va fi, or străinū, orī d'ai tierēī, ca ceī din pre-
«ună cu indemnătorī luī să aibă a moscenī blestemulū soborū-
«luī Archiereilorū, Egumenilorū, si a totī preotilorū tierēī, care
«blestemū, inaintea nóstră si inaintea Adunării a tótă tiēra in
«Sf. Odăjdii imbrăcatī si cu făcliile aprinse in mână, infrico-
«siatū si grózniciū făcutul'amū, si blestemāndū stinsus'aū făcli-

«ile cum este legea blestemului. Care blestemă într'acéstă carte
«a noastră arătăm : cum pre om ca acela sălă bată D-dieū si
«in trupū si in sufletū, săi vie cursa care nu o scie si într'acé-
«stă cursă să cadia, săi fie curtea lui pustie si intru lăcăsiulū
«lui să n'aibă cine lăcui, să se stérgă numele lui din cărțile
«vieti, să nu se scriă cu drepti, să pue D-dieū pre păcătosulū
«asupra lui, si diavolulū să stea de dirépta lui, cândū se va
«judecā să fie osânditū, si rugăciunea lui să fie intru păcatū,
«si să fie dilele lui puține, si dregétoria lui să o iea altulū, să
«fie feciorii lui rămasi sēraci si muerea lui vėduvā, si să fie
«gonitū din casele lorū, datornicii să caute tóte câte sunt ale
«lorū, să jăhuiuescā streinii ostenela lorū, otjentitorū să n'aibă,
«nici să fie cineva alū milui, să fie feciorii lui de peire, într'unū
«némū să se mēture pomana lui, să se pomenescā cu strămbii,
«si cu strămbătatea părintilorū lui, si să gonescā vrājmasiulū
«seū sufletulū lui, sălū ajungā si sălū calce in pāmēntū, si ves-
«tea lui in tierēnā să o pue, si să se mēture de pre pāmēntū
«pomenirea lui, si la sfērsianie să iesā cu pāgāni, si la di
«de infricosiata judecatā să nu vadiā slava lui D-dieū, focū,
«spuzā, vėntū si vihorū să fie partea paharului lui, impreună
«cu Iuda si cu Arie, si acēsta să i se intēmpleze lui a le ne-
«meri in valea matcei focului, cu de trei orī anatema, si de 318
«Sfintī Părinti, si de soborul Nichei. Asisiderea si de către Dom-
«nulū nostru, si de către noi toti Archiereii si Egumenii, si de
«cātre boiarii tierii încă să fie blestemati, pentrucā nici banii
«Domnesci nu iaū luatū Domnulū nostru toti, ci încă aū rămasū
«asupra lorū multī bani din tóte veniturile, si încă li s'aū că-
«diutū să li se iea si glóbă, de 1 banū 6, cum este legea, ci iaū
«lāsātū Domnulū nostru de glóbă, ér de osândā să fie si ei si
«ceia ce ū va boeri pre dēnsii. Acēsta scriemū si mărturisimū,
«si către mai mare credintā a acestui lucru sobornicescū, intā-
«ritul'amū cu pecetile si cu iscăliturile nóstre mai josū, ca să

«se scie si să se crediã in totũ locul. Pis u grad Tãrgovist.
«Genarie 18. Veleat 7160.»

(*Urmězã subsemnãturile*).

Se aflã in originalũ in archiva Statului, si s'a publicatũ in
— *Magazinulũ Istoricũ pãntu Dacia*. Tom. I, pag. 126.

Trei lucruri mai cu sãmã invetiãmũ din acestã interesantã
carte de judecatã : ãntãiu, cum Ministrii se judecã de tiერã in
obscesca adunare; alũ doilea, caracterulu religiosũ alũ timpulu;
si cu deosebire, alũ treilea, nemãrginita plecare spre indulgintã,
plecarea de a nu pedepsi vitiulu cu rigorea cerutã : Domnulũ
nu vre *sãsi spurce sufletulũ*, aplicãndũ culpabililorũ pedepsa
mortii la care erã condamnatũ ; astã pedepsã se schimbã in dẽ-
gradatiune civicã si in blestemũ.

«Dupã urgisita depãrtare din slujbã a hrãpitorulu vistiariũ
Stroe, la 1652, Matheiũ-Vodã (dĩce Bãlcescu) incredintiã a
cestũ ministeriũ unũ mai mare tãlharũ ; unũ Grecũ anume
Ghinea Çiucalã. Tiraniile si hrãpirile acestui ticãlosũ revoltã
tõtã lumea si mai cu sãmã armata. Tiერã cãdiũ intr'o grozavã
anarchiã.» « Dorobãntiũ, dĩce cronica, cercã sã prindã si sã o-
«mórã pre Ghinea vistiariulu, si pre Radulũ Armasiulu, ér ei
«de fricã s'aũ fostũ ascunsũ in casã la Matheiũ-Vodã. Ér do-
«robãntiũ si seimeniũ, ca nisce... obraznici, iaũ cãutatũ pren tôte
«casele pãnã iaũ gãsitũ, si iaũ scosũ bãtẽndui pãnã iaũ scosũ
«din tẽrgũ unde erã toti strĩnsi, acolo iau sfẽrẽmatũ cu sabi-
«ele.» Dar, desi strigã prin Curtea domnescã si dĩcã luĩ Ma-
«teiũ-Vodã «sã se ducã sã se cãlugãrescã, cã nu le mai trebuie
«sã le fie Domnũ, bẽtrãnũ fiindũ si bolnavũ»; cu tôte acestea,
persõna Domnului si pentru acesti turbãti Seimeni incã fu
sacrã si inviolabile.

Dar nimicũ nu gãsescũ mai interesantũ decãtũ urmãtoriu
artielu din codica luĩ Vasilie Lupulũ dela 1646. «Unũ judecã-
«toriu dela unũ trãgũ, ce se dĩce unũ diregẽtoriu, *nu este da-
«toriu sã asculte pre Domnulũ tiercũ*, sã muncescã seũ sã

«spânzure pre nescine, cunoscându elū că nu e vinovatū, si este
«lucru cu asuprelă acea muncă seū acea mórte. Ci mai bine
«este luī, *săsi lase scaumulū celū de judeciū* ce tīne, decâtū
«să se plece invētiăturēi Domnu-seū cea cu asuprelă.»

Mi se pare că art. 100 din nōua nōstră Constitutiune: «Or-
dinulū verbalū seū inserisū alū Domnului nu pōte apērà de rēs-
pundere» nu esprime in parte, nici mai explicitū nici mai catē-
goricū decâtū legiuirea romānă de la 1646, acestū mare prin-
cipiū constitutionalū.

II.

După ce vēdiurāmū asupra cui cade tōtă rēspunderea gu-
vernării si administrării Statului, urmēzā să vedemū, cari sunt
faptele pentru cari unū ministru pōte fi trasū la rēspundere.

Scopulū institutiunei responsabilității ministerialī, este ca,
tocmēla Statului, Constitutiunea si legile, precum si interesele
Statului să rēmānă neatinse. Prin urmare, ministrii sunt in
generalū rēspundiētōri de veri-ce călcare a Constitutiunei si a
legilorū, precum si de vētēmarea intereselorū Statului.

Conventiunea ī făcēā rēspundiētōri de *violarea legilorā*, si
mai alesū de orī-ce *risipā a banilorū publici*. Ei erā supusi
totū judecătii Inaltei Curti. Actiunea puteā fi provocată de
Domnū seū de Adunare.

ÉR Constitutiunea actuala se mărginesce a stabili in termini
generalī, că, fie-care din Adunāri precum si Domnului aū drep-
tulū *de a acusa pre ministri si aī trāmite inaintea Curtiū
de Casatiune si de Justitiā, care singurā este in dreptū aī
judecā, afarā de cele ce se vorū statuā prin legi in ceea ce
privesce exercitiulū actiunei civile a pārtiū lesate, si in ceea
ce privesce crimele si delictele comise de ministri afarā din
exercitiulū funkciunei lorū*. Mai adăogāndū că, pānā la o lege
speciale, Curtea va avē putere de a *caracterizā delictulū* si a
determinā pedēpsa; se întielege, intru cātū delictulū si pe-
dēpsa n'arū fi anume prevēdiute de legea comunā.

Prima cestiune ce se presintă e, cari sunt faptele ministriilor, pentru cari arü pute fi acusatü si până ce casurile de responsabilitate arü fi determinate prin legea speciale ce se permite, de öră-ce constituțiunea prevede acusatțiunea si modulü judecätii lorü si până la acea lege.

Deosebirea importante între Conventiune si Constituțiune e, că Conventiunea determină în termii generalü incesi casurile de responsabilitate: *violare de legi si risipă de banü*; ér Constituțiunea se mărginesce a constată numai dreptulü acusatțiunei si alü judecätii, dar nu si obiectulü; esceptându însă actiunea civile a părții lesate, si deliectele comise afară din esercitiulü funtiunei. Asiä încätü, dacă Conventiunea arëtă pentru ce putea fi datü ministrii în judecată, Constituțiunea arată numai aceea pentru ce nu potü fi trasü în judecata Curtii.

Chiar pentru acésta, e evidentü că, până la o lege speciale, Constituțiunea e mai largă în privirea judecätii politice, că-cü, dacă după Conventiune ministrulü nu putea fi acusatü decâtü pentru călcarea de legi si pentru risipă de banü publici : după Constituțiune, Adunările, la noi, întocmai ca în Englitera, prin nimicü n'arü fi impedeate de ai acusa, si Curtea de ai judecă, si pentru o faptă prin care, fără a se violä vre o lege si fără a se fi risipitü vre unü banü, s'ar fi atinsü onórea Principelui si binele Statulü; de öră-ce numai actiunea civile a părții lesate, si deliectele afară din esercitiulü funtiunei, sunt esceptate.

Cu unü cuvëntü : până la o lege speciale, dreptulü Domnului si alü Adunărilor de a acusa, si dreptulü Curtii de a judecă, este o înaltă putere discretionariä, dată lorü prin legea fundamentale a țierei.

O lege presintată la cea de întâiü sesiune va determină casurile de responsabilitate, dice Constituțiunea. Multe constituțiuni au promisü asemenea lege; dar promisiunea nicăierea nu s'a pututü implini, desi buna-vointiä nu totü-deauna a lipsitü. Incercările din Francia sub Carlü X si L. Filipü, mai multü sunt interesante spre a inveda ra neinvinsa dificultate de a

specifică caşurile de responsabilitate ministeriale. Încă la 1830 observă contele Bastard, raportorul comisiunii însărcinate cu instrucţiunea procesului ministrilor lui Carl X, că «promi-
«sinnea Chartei dela 1814, a fost o temeritate; pentru că de abia
«stă în puterea legiuitorului a specifică se defineşte de mai na-
«inte, toate faptele prin care un ministru poate să compromită
«independinţa se constituitiunea unei țării.» Si să notăm
bine, că raportorul, conform Chartei dela 1814, avea în ve-
dere numai independinţa si constituitiunea țării, numai *tră-*
darea: cu câtă dificultatea trebuie să fie mai mare, mai neîn-
vinsă, de a specifică totă masa casurilor de responsabilitate,
după o constituitiune care, ca a noastră, face pe ministri respon-
sabili în general, adecă de toate faptele si greselile care ating
constituitiunea, legile se interesele Statului.

Pentru aceea, felicităm Constituanta, că, prevădindu-se poate
asemeni dificultăţi, urmă esemplul Belgiei, si fără a specifică
casurile de responsabilitate, nici pedepsele aplicabile ministri-
lor, nu se îndoi a determina numai în termeni generali dar
precisi, până unde se întinde dreptul acuzatiunii ministrilor,
si până unde dreptul Curţii de a pedepsi. Autorităţi atât de
înalte, ca puterea executivă si legiuitorie, si cea mai înaltă pu-
tere judiciară a țării, oricum, mai greu vor fi espuse arbitra-
riului cu acest drept întins dar prevădătoriu, de câtă cu o
lege speciale ca aceea ce eră să se facă în Franca pre la 1835—6
cândă toate casurile de responsabilitate voia să le reducă la ace-
ste trei: *trădare, concusivne si prevaricatiune*, fortiând în-
tr'un mod precariu, illogic, si totuşi incomplet, întielesul
comun si legal al acestor termeni de limbă. Si nu trebuie
să perdem din vedere că o definitiune incompletă ar pute trage
după sine impunitatea.

În astfel de impregiurări, e neapărat pentru noi, a de-
duce casurile de responsabilitate ministeriale, din fiinţa, na-
tura si scopul instituitiunii, conform literei si conform spi-
ritului Constituitiunii noastre.

Precum am disū, paza Constitutiunei, a legilorū si a bine-lui si intereselorū Statului, acesta e scōpulū institutiunei responsabilității ministerialī.

De aci nu e greū a deduce si a intielege delictete ministerialī.

Loculū *ântăii* între acestea ocupă violarea Constitutiunei, legea fundamentale a Statului.

După Constitutiunea noastră nu se pōte face vre o deosebire :

1. Între resturnarea in totulū, si între violarea fiă si macar a unū singurū punctū din Constitutiune. Delictū e si într'unū casū si in altulū; deosebirea e numai in gravitatea lui.

2. Nicī între violări mai mari aū mai mici ale Constitutiunei. Tōte violările de Constitutiune sunt delictete; tōte sunt importante, pentrucă tōte violă unū dreptū, si tōte potū să creeze rele precedente. Numai cândū tōte drepturile, fiă si câtū de micī in aparintiă, vorū fi apērate, numai atunci vorū fi sigure si cele mari.

3. Puçinū împōrtă dacā violarea legēi constitutiunale ar fi sēū nu pedepsitā prin codicele penalū : că-cī in casū de a nu fi prevēdiute fapta si pedēpsa in acestū codice destinatū a re-prime delictete cetătianilorū; Constitutiunea prevede pedēpsā in generalū pentru tōte delictete ministerialī; ea investe pre Curte cu unū dreptū, desi discretionariū dar mărginitū, de a determinā pedēpsa. Prin urmare, la noi, ministrulū, sciindū de mai nainte că fapta e delictū, că acestū delictū se pedepsesce, nu se va pute plānge de arbitrariū, ca Strafford la Englezī.

4. De asemenea puçinū împōrtă dacā fapta neconstitutiunale e ordonatā de Domnūsēū nu : că-cī, dacā e ordonatā, ministrulū devine responsabilū prin contrasemnarea sa; dacā nu e ordonatā, ci vine dela elū insusī ministrulū, elū e responsabilū de tōte faptele comise in esercitiulū funtiunei sale.

5. Ministrulū e responsabilū nu numai de ale sale, dar si de faptele neconstitutiunale ale subordnatilorū seī, intru câtū trebuia si putea să le impedece.

6. Puțină împörtă, dacă fapta ministrului e o violare pozitivă, seú o culpabile neindeplinire a legei constituționale. Pentru aceea, neesecutarea unei legi, precum nestrângerea dărilorú si alte asemeni, este totú asiă violare de constituțiune, ca si strângerea unei dări nevotate.

7. Violarea de Constituțiune are de obiectú nu numai in-sasi Constituțiunea si articolií ei, dar tóte legile relative la Constituțiune (să se védiă, de exemplu, art. 6 din Constituțiune); cu deosebire, călcarea legei financiare, crearea ilegale si cheltuirea nejustificată de credite, sunt violare de Constituțiune, pentrucă violă unulú din cele mai mari drepturí constituționale ale Adunării, dreptulú de a votă budgetulú Statulú.

8. Se nasce întrebare, dacă ministrulú s'ar putè trāmite in judecata Inaltei Curti pentru o violare de Constituțiune ce s'ar pretinde a fi comisă *afară din exercitiulú funțiunei ministeriale*? In faptú, e prè greú a face acéstă deosebire; in totú cazulú, *presumptiunea ar fi că a abusatú de puterea sa ministeriale*. O lege speciale n'ar trebui să facă vre o deosebire, ci pentru verí-ce faptă neconstituționale, comisă de ministru chiar si *afară din exercitiulú funțiunei*, ar trebui să-lú declare justitiabilú de Inalta Curte : numai acéstă Curte e adevératulú Tribunalú politicú alú Ministrilorú, numai ea are pedepse neprevédute in legea comună, ei numai e incredintiată paza judiciară a Constituțiunei in contra ministrilorú, nici unú altú tribunalú n'ar putè presintă garanție de ajunsú in judecata unui Ministru pētru violare de Constituțiune.

A doua categoriă de delictes ministeriale sunt *călcarea de legi* in generalú, in exercitiulú funțiunei de ministru.

Prin urmare, sunt rēponsabilí ministrii de verí-ce ilegality, de verí-ce abusu alú puterei lorú de ministri, chiar dacă fapta ilegale seú abusulú de putere nu s'ar putè consideră dreptú violare de Constituțiune.

Părerea lui Benjamin Constant că o faptă de totú ilegale a ministrului nu s'ar putè privi, decâtú ca o faptă privată,

de competenția instanțelor ordinare, e de multă combătută; că-cî în adevăr, ori-cîtă fapta ministrului ar fi afară din lege și afară din competenția sa, din momentu ce o a comisă ca ministru, nu mai e fapta unui particulariū, ci e un adevăratu abuzū de putere ministeriale.

Alū treilea, ministrul e datorū a administrā nu numai conformū constituțiunei și legilorū, dar totū-odatā astfeliū ca onōrea, binele și interesele Statulūi să nu suferiā.

Prin urmare, Constituțiunea nōstrā prin nimicū nu impedeā tragerea ministrilorū in judecatā și pentru vĕtĕmarea intereselorū Statulūi. Se face acēsta in Englĭtera.

Cautā insā a recunōsce că, adese ori nimicū n'ar putē fi mai vagū, de cātū acusatĭunea de asemenea delictū, nimicū mai greū de caracterizatū, mai greū de probatū. Cu tōte acestea, credemū că, unūi autorī, ca Mohl și alții, mergū prē departe cerēndū ca acestū delictū să nu figureze de locū in legile de responsabilitate ministeriale.

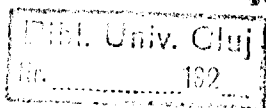
In fine, nu numai celū ce a comisū delictulū, dar și ministrulū ce l'a consiliatū, e rĕspundiĕtorĭū. Adese ori cazul s'a infāĭșiatū in Englĭtera, unde ministrulū fū acusatū pentru consiliulū ilegalū datū regelūi.

Ētā delictete ministeriale in generalū.

In specialū :

Ministrulū de Justiĭā ar putē comĭte delictete in administraĭiunea Justiĭei. Că-cĭ, dacā independenĭia puterei judecătoreșei ridicā multū din responsabilitatea sa, ea insā totū-odatā ĭ impune sacra datoriā de a nu se amestecā in tratarea și decĭsiunea proceselorū. Unū astfelū de amestecū ar fi unū delictū. De asemenea, ar putē să cadĭā la rĕspundere, impedeāndū cursulū justiĭei prin necompunerea judecătōriilorū, numĭndū judecătōri contra legei de admisibilitate, scotiēndū in contra legei, nedāndū in judecatā pre cei culpabili s. a.

Ministrulū de Interne, violāndū drepturile fundamentale ale

cetăţianilor; precum libertatea individuale, libertatea alegerilor, s. a.

Grea e responsabilitatea ministrului de finanţe, dacă scóte dări neincuviintiate, aú dacă nu stringe cele incuviintiate, că-cí, prin acestú din urmă delictú, tóată administratiunea Statului ar puté să suferiá.

De asemenea si cei-laltí ministri.

De aci urméză că, solidaritatea politică a membrilorú unui ministeriú constitutionalú, nu implică nici de cumú solidaritate si in cele penalí; ci sunt solidari ministrii, atátú la pedépsă câtú si la despăgubire, numai pentru faptele la cari impreună aú luatú parte, incheiándú, de exemplu, jurnale in consiliulú de ministri si subscriindule. Dar nu s'ar puté acusá ministrulú care n'a consimtitú nici a participatú la fapta neconstitutionale aú ilegale, séú pentrucă erà de altá opiniune, séú pentrucă erà absinte, orí pentrucă nu se ceréa invoirea sa. Singurá impregiurarea că a rămasú in ministeriú ar puté bine să-i atragá o imputabilitate morale séú politică, dar n'ar puté dá locú la o acusatune inaintea judecátií.

III.

Cunóscemú temeifulú juridicú alú responsabilitátií ministeriale; cercetarámú si delictetele ministrilorú; urméză acum să vedemú, cine are dreptulú de aí acusá?

Domnulú si Poporulú, sunt mai pre susú de ver-ce răspundere judiciariá. Prin urmare, procesulú urméză numai între Guvernú séú ministeriú, si între Represintatiunea Nationale.

De aci ar urmá ca, precum Represintatiunea Nationale are dreptulú de a acusá pre Guvernú cândú acesta ar călcá drepturile nationalí, de asemenea să aibá acestú dreptú si Guvernulú asupra Represintatiunii Nationale cândú acésta ar violá drepturile Guvernului.

Insá, asemene dreptú in mânele Guvernului ar puté dá nascere la cele mai funeste consecintie pentru drepturile si liber-

tătile publice; chiar pentru aceea, Constitutiunea apără pre membrii Adunării de ver-ice urmărire seú prigonire pentru opiniunile si voturile emise in exercitiulú mandatului lorú. Dar, daca Guvernulú n'are dreptulú de acusatune judiciară, elú are insă dreptulú de disolutiune, asupra Represintatiunei Nationale.

Astfelú, fiindú-că numai Guvernulú pôte fi trasú la răspundere, ér nu si Represintatiunea Nationale, ar urmà mai incolo, ca numai acésta să se bucure de dreptulú de acusatune ministeriale, ér nu si Domnulú, nu numai pre temeiu că Domnulú se află in fruntea Guvernului, dar si pentru că avëndú elú dreptulú de a si alege si schimbà ministrii, de abià s'ar putè aflà vre-odată in necesitatea de a acusà. In adevêrú, Constitutiunea Belgiei si altele nu recunoscú acestú dreptú decâtú Adunării Nationale.

Cu tóte acestea, după Constitutiunea nóstră, dreptulú de a acusà pre ministri se cuvine nu numai Represintatiunei Nationale, dar si Domnului tierei; si noi credemú că nu fără cuvântú : că-ci, din momentú ce Domnulú se bucură de cele mai inalte drepturi constitutionalí carí arú putè fi violate din partea vre-unui Ministru, in dreptú dreptulú lui de a acusà nu pôte suferi vre-o indoélă.

Mai importante e cestiunea de a se sci, dacă dreptulú Domnului si alú Represintatiunei Nationale de a acusà se întinde asupra ver-cărorú violări de constitutiune si legi, fără deosebire, orí, dacă altele sunt violările pentru carí Domnulú, si altele pentru carí numai Adunarea pôte acusà? E de mirare cum o cestiune atátú de gravă ca acésta, de abià se află atinsă de autori, celú puçinú de autorii ce am avutú ocaziune a consulta. Considerândú principiile institutiunei de responsabilitate, s'ar putè sustine că, precum Represintatiunei Nationale nu se pôte contestà dreptulú nemărginitú de a acusà pre ministri, in generalú pentru ver-ce vêtêmări de constitutiune, de legi si interese ale Statului, intre carí negresitú se numêră chiar si drepturile constitutionalí ale Domnitorului carí nu mai pu-

cină ca drepturile națională sunt importante pentru binele și fericirea națiunii : asiă, de altă parte , Domnul nu iar pute acuză de cătă numai cândă drepturile sale domnescă ară fi violate. Că-că, din momentă ce Domnul ar pute să acuse pre ministri și pentru violarea drepturiloră constituțională ale poporului, pre usioră s'ar pute prin acésta paralisă dreptulă de acusatiane ală Represintatiunei Naționale ; apoi, fiindă-că celă ce pornesce o acusatiane ministeriale are, precum vomă vedē numai de cătă, și dreptulă de a o retrage , este usioră de întielesă cum , in modulă acesta , marele dreptă ală Adunăriloră de a acuză ar pute să devină fôrte dificilă dacă nu de totă illusoriă.

Afară de Domnulă și afară de Adunări nimeni altulă nu pôte porni o acusatiane ministeriale propriu dășă. Altfelă, procesele ministeriale s'ar pute pre usioră să nu mai aibă capetă ; administratiunea Statului ar deveni imposibile ; mărima institutiunei de responsabilitate s'ar micșioră , s'ar deconsideră. Aă însă particulariă alte mijlăce constituțională de a provocă actiune contra ministriloră din partea celoră in dreptă, precum e, tipariulă, adunările, petitiunile. Particulariloră nu se recunôsce nici chiar dreptulă de *interventiune* in procesele pornite asupra ministriloră, pre temeiă că, cine n'are dreptulă de a acuză nu pôte avē nici dreptulă de a interveni ; le rămâne însă deschisă drumulă Justitieiă ordinare, atâtă pentru asemenea actiune civile, cătă și pentru delictelă ministriloră comise afară din exercitiulă funtiunei.

E recunoscută in doctrină și in jurisprudențiă, că, Domnulă seă Adunarea pornindă acusatiane asupra ministriloră, rămână stăpâni deplină ai acestei actiuni publice, in totă cursulă procesului, asiă încătă, până la darea sentintieiă definitive, veră-cândă potă să o retragă ; pre cândă, in dreptulă comună, Curtea intrândă odată in cercetarea cauzei , acuatorulă nu o mai pôte împedecă in darea sentintieiă. Astă exceptiune dela regula comună , se esplică prin insasi natura și gravitatea acestoră acu-

satiunii si procese esentialmente politice. Acusatiunea si judecata ministrilor nu e o datoriã juridicã rigorosã, ca acusatiunea penale ordinarã, ci e mai mult un drept, si o datoriã politicã care dupã impregiurãri ar putè fi mai consultu a nu o implinì. In adevèr, s'ar putè întemplã ca in cursul judecãtii sã întervinã impregiurãri sèu interese politice atãtu de grave, incãtu urmarea inainte a procesului in locu sã apere sã punã in pericol insasi constitutiunea; s'ar putè si aceea ca retragerea acusatiunei sã fie unica conditiune de reconciliare intre principe si popor, si altele asemenea. Astfel Curtea, credem, n'ar putè negã acuzatorului dreptul de a retrage acẽstã acusatiune de o naturã cu totul propriã.

De altã parte insã, e constantã in jurisprudentiã, cã actiunea odatã intentatã urmèzã inainte chiar si in casu de disolutiunea adunãrii.

Precum disolutiunea, asiã cu deosebire amnistia n'ar putè impedeã cursul procesului provocat de Adunare, cã-cì dreptul acẽsteia de a acusa, si alu Curti de a judecã, e cu totul independent de ver-ce ingerintiã a puterei esecutive.

Insã, in casu cându actiunea ar fi provocatã de Domn, precum elu are dreptul de a revocã acusatiunea, de asemenea nu i s'ar putè contestã dreptul de a amnistia si a agratiã.

Sã insemnãm si aceea cã, Adunarea avèndu dreptul de a acusa, ea neapèratu trebuie a se bucurã si de tôte drepturile ce se ceru pentruca acusatiunea sã pótã avè efectul dorit. Camera deputatiloru din Francia, la 1830, investise pre comisiunea sa cu tôte drepturile unu judecãtoru de instructiune si unei camere de consiliu. Prin urmare, ea ascultã marturi, ceru si cercetã acte, dete mandate, si altele.

Acusatiunea trebuie sã fie motivatã, precisã, articulatã.

Adunarea alege din sinul sèu comisari cari sã sustinã acusatiunea.

Se intielege de sine cã, precum Curtea asiã nici Comisariu nu potu sã esã din puntele acusatiunii Adunãrei.

Maî incolo, ministrii potû fi acusatî si dupâ esirea lorû din ministeriû in totû terminulû prescriptiunei.

In fine, e maî de prisosû a observâ cã, pre câtû e de mare dreptulû acusatîunei ministeriale, pre câtû e de solemnû spectacululû unû procesû intre puterea legislativã si cea esecutivã, dinaintea puterei judiciare in a cãrei frunte stã inaltulû tribunalulû politicû alû Statulû : pre atâtû o Adunare nationale care n'ar scî face usû intieleptû de asemenea dreptû, ar compromite pre lângã demnitatea sa si demnitatea celorû-lalte puteri ale Statulû, si tótã institutiunea responsabilitãtii ministeriale, si insasi Constitutiunea tierעי. Sunt atâte medie de a preveni si a vindecã reulû, precum, interpelatiunea, voturile de desaprobare si altele, in câtû la mediulû extremû alû acusatîunei nu se pôte recurge de câtû in casurî extreme: ea nu pôte avè locû de câtû atuncî cândû drepturile si interesele nationalî sunt in pericolû, cândû nu maî e altû mijlocû de scãpare. Cu dreptû cuvântû Lordulû Sommers asêmênã dreptulû de acusatîune cu sabia lui Goliath, care se pãstrã in templu, si care numã la marî ocaziunî erã ertatû a o intrebuintã.

IV.

Scimû cine acusã pre ministri; sã vedemû acum, cine-î judecã?

Precum numã Adunãrile si Domnulû aû dreptulû de aî acusã : asiã numã Inalta Curte de Casatiune si de Justitiã in Sectiunî-Unite e in dreptû aî judecã.

Procese politice ca procesele intre cele dõue marî puteri ale Statulû, nu se puteã incredintiã instantielorû ordinarie : pentru asemenea procese se cereã inalte cunoscentie de legî si de trebile tierעי, precum si o independintiã in lucrãri si o imparțialitate nesupuse indoelei.

Atarî garantie de sciintiã si independintiã intr'unû Statû organizatû ca alû nostru, nuse puteã cãutã aiurea decãtû in a treia putere independinte a Statulû, in puterea judecãtoréscã,

si anume in Inalta Curte ce stă in fruntea acestei puteri. Procesul urmând între Guvern și Adunarea nationale, se cerea ca jude o autoritate de sine care să nu depindă nici de una nici de alta din aceste două puteri in causă. Si această autoritate care alta putea fi, dacă nu Justitia, Justitia independinte! Intr'un Stat constitutional ea singură e aceea care ține locul de mijloc între Domn și între Natiune. Judecătorii nu sunt represintanți ai natiunei, ca membrii Senatului; ei prin urmare nu pot fi bănuți de părtinire pentru Adunarea ce acuză; ei nu sunt amestecați in luptele politice, nici coprinși de patimele ametitoare ale partidelor; ei ca membri ai Inaltei Curți, neamovibili in postul lor, sunt in tot respectul cel mai independinte, de oră ce, ajuns la un grad de servitiu si de onore asi de inalt încât de abia le mai rămâne ceva de dorit, nu se poate presupune că ar fi atât de usor espusi nici influintiilor său chiar intimidărilor puterii esecutive. Cunoscentie de legi si de treb, probitate si impartialitate, încă nu se pot presupune in mai mare măsură de cât la aceia cari au ajuns la cel mai înalt grad in servitiul Statului. Despre omeni atât de inalt pusi nici aceea nu se poate dice că nu tot de-auna ar pătrunde asi de bine ca corpurile politice, partea politică a proceselor de Stat; ci mai vartos, avantajul lor, al judecătorilor, stă chiar intru aceea, că, pre lângă ce insusesc toate cunoscentiile cerute, ei sunt străini luptelor si patimelor politice. Chiar pentru acesta, o Inaltă Curte de Justitiă nu va fi purtată de asemeni patime, nici va căde in escese de acelea in cari cad câte odată corpurile politice, chiar si insasi Camera Lordilor, inaintea căreia se scie cum Middleser si Strafford trebuia să se presinte in genuchi, si unde se creă crime si pedepse ad-hoc pentru ministri, atunci când legea nu venia in ajutoriul patimei. Si cu toate acestea, Camera Lordilor, pre lângă ce nu e eligibile, apoi e nu numai putere legiuitoria, ci e tot odată si Curte Inaltă a țerei pentru toate cauzele in general. Cu cât mai

puțin ar fi calificatū pentru judecarea proceselorū politice unū Senatū exclusivū legiuitorū si eligibilū pre timpū mărginitū.

Cu multă intielepciune dar Constituanta noastră urmă si intru acēsta pre Belgiani. Adevēratū că Constitutiunea Belgiei, pre lângă neamovibilitate, măi stabilește o garantiă in privirea numirei membrilorū Curtei Supreme, fiindū acestia numiti de Regele, după douăe liste duple, presintate, una de cătră Senatū, alta de cătră Curtea de Casatiune; să observămū însă că acēsta nu se face in vederea proceselorū de ministri, ci e o urmare logică a sistemēi belgiane in numirea judecătorilorū, de óră-ce si Presiedintiī Tribunalelorū si Consiliariī Curtilorū de Apelū se numescū de Rege asupra a douăe liste duple, presintate, una de aceste Curti, si alta de Consiliile provinciali. In constitutiunea Belgiei măi vedemū încă o garantiă pentru independintia judecătorească, care, dacă nu se află in specialū articulată in constitutiunea noastră, ea însă resultă si la noi din natura si scopulū independintii puterei judecătoreci; si acēsta este că in Belgia judecătorii nu potū priimī dela Guvernū funtiunī salariate. In fine, in Belgia Presiedintiī Curtei Supreme se alegū de insasi Curtea.

Nu e dară in Statū nici o altă autoritate ce ar presintă măi multe si măi bune garantie pentru judecarea proceselorū de ministri, ca Inalta Curte de Justitiă.

Constitutiunea noastră, la esemplulū constitutiunei belgiane, investe pre Inalta Curte cu unū dreptū estraordinariū in procesele ministeriali: cu dreptulū de a caracterizā delictulū si a determinā pedēpsa.

Acēsta erā neapēratū.

Intru adevērū, precum vēdiurāmū, delictele ministrilorū atătū de felurite potū să fiă, încătū ver-ce incercare de a specificā factulū seū pedēpsa, ar fi lucru indesiertū si periculosū chiar; cea măi mare parte din aceste delictē, dacă nu tôte, fiindū specialī ministrilorū, nu puteā fi prevēdiute in codicele penalū destinatū pentru generalitatea cetătianilorū. Étā necesi-

tatea juridică de a investi pre Curte cu dreptul de a le caracterizã si pedepsi. In Țnglittera si Francia unde lipsiã asemenea dispositiune legale, Lordii in mai multe rânduri,  rã Pairii la 1830, se crediurã nevoiti a i arogã acestũ dreptũ afarã din lege si in contra tuturorũ principielorũ de dreptũ, parte spre a nu lãsã fapta comisã asupra Constitutiunei, nepedepsitã, numai pre temeiu cã legea penale ordinariã nu o prevedeã, si parte chiar spre a scãpã pre acusatũ de persecutiunea si răsbunarea multimeii.  tã dar si necesitatea politicã a dispositiunei n stre.

De altmintrea, pentru casurile neprev diute in legea comunã, dreptulũ discretionariu alũ Curtei, de a determinã pedepsa, se intinde pãnã la *detentiune* inclusivũ.

In ceea ce privesce acum procedura Curtii in cauzele ministrilor: se intelege de sine cã Curtea va urmã legei comune care coprinde garantie de ajunsũ atãtu pentru justitiã cãtu si pentru acusatũ.

Articlii 501—502, din Cod. Proced. Crim. nu se aplicã la ministrii dati in judecata Curtii; Sectiunea Civilẽ adecã nu se pronunciã in cauza ministrilor ca camerã de acusatune; ci asupra ministrilor se pronunciã Inalta Curte de a dreptulũ in Sectiuni-Unite. Ac sta resultã nu numai din Art. 68 alũ Legei Organice a Curtii, dar si din natura institutiunei responsabilitãtii ministeriale, dupã care Adunãrile sunt adevărata camerã de punere in acusatune a ministrilor; apoi, a recunosce Sectiunei Civile dreptulũ de a se pronunciã asupra admisibilitãtii acusatuneii, ar insemnã nu numai a slãbi, a miciorã dreptulũ de acusatune alũ Adunãrilor, dar a lovii si Constitutiunea care dice cã, singurã Curtea in Sectiuni-Unite este in dreptũ a judecã pre ministri.

Numai urmãrirea pornitã de Domnũ se face prin Procurorul Generalũ;  rã acusatuneea pornitã de Adunare se sustine, nu de Procurorũ, ci de ea insasi, negresitũ prin comisari alesii de d nsa. Cã-cii, desi Procurorul Generalũ, ca reprezentante alũ legei si alũ societãtii, ca magistratũ, in dreptũ  ste liberũ si indepen-

dinte in conclusiunile sale ; fiindu elu însă revocabilă după legea noastră, Adunarea erà in totu dreptulă de a incredintià acusațiunea la ómenī alesī de dēnsa, .ér nu numitī de Guvernū.

Din combinatiunea, spiritulū si ratiunea Art. 221 si 512 din Proced. Crim., precum si din principiulū indivisibilității instructiunei, si a delictului, séu delictelorū connexe, resultă că, Adunările si Domnulū sunt in dreptū de a acusà si a trāmite inaintea Curtiī, impreună cu ministriī, si pre compliciī lorū, desi acestia n'arū fi ministri; că-cī, afară de motivele legali ce atinserāmū , tóte ratiunile jurisdictiunei esceptionale a ministrilorū, militéză si pentru compliciī lorū, asià incātū acestia nu fără periclu s'arū trāmite inaintea instantielorū ordinare, la carī nu se póte presupune nici acea independentiă de judecătóri, nici cunoscintiele despre natura acestorū procese politice, carī se presumū in cea măi inaltă Curte a tiereī; nici se póte díce că s'ar face complicilorū vre-o nedreptate impăr-tāsīndū din privilegiulū judecătorescū alū ministrilorū ; de altă parte , numai cu chipulū acesta se póte evitā si pericluul de sentintie contrarie date asupra aceluiasī obiectū, lucru prin care nu puçinū s'ar compromite justitia.

Dar daca compliciī ministrilorū sunt justitiabili totu de In-nalta Curte, desi nu sunt ministri ; de altă parte însă, nici unū particularū nu se póte presintā la Curte cu nici unū felū de plāngere asupra ministrilorū. Procedēndū altfelū, Curtea ar perde tótā importantia institutiunei sale politice, si decisiunile sale, atātū de urgentī in aceste marī procese politice, ar intār-diā fórte prin neterminabilī cercetări civile provocate de păr-tile lesate. Partea lesatā, chiar pentrucă nu póte acusà , pre-cum vėdiurāmū măi susū , nu póte nici interveni. Acēsta e constantū in doctrinā si in jurisprudintiā. Curtea Pairilorū din Francia, pre asemenī temeiri, frumosū desvoltate in raportulū contelui Bastard , rėspīnse interventīunea părtilorū lesate in procesulū ministrilorū lui Carlū X. De altmintrea, Constitu-tiunea nóstrā e destulū de chiară asupra acestui punctū. Dar,

se întielege de sine că, liberă e partea lesată de así urmări interesele civilî in contra ministriloră inaintea instantieloră ordinare, conformă legei comune ; liberă de así urmări pre acestă drumă chiar si in penală, pentru ver-ce delictă sėu crimă comise de eî afară din esercitiulă funtiuneî.

De altă parte însă, nu incapa cea mai mică indoielă că, Domnulă si Adunarea sunt in dreptă de a urmări in contra ministriloră, de odată cu actiunea publică si actiunea civile ; si Curtea, conformă Art. 8. Proc. Crim. , ar fi in datoriă a se pronuncia si asupra acesteî actiuni acesorie. Nu ertă nici loculă nici timpulă, de a atinge acum si actiunea civile ce s'ar intentă de Domnă sėu Adunare asupra ministriloră, ca actiune principale.

Dar spele de judecată in procesele ministeriali cine să le pörte ? Negresită, celă rămasă din judecată. Prin urmare, ministrulă, cândă va fi condamnată ; Adunarea, adecă tiēra, cândă ministrulă va fi achitată.

Satisfactiune ulterioare ministrulă achitată nu este in dreptă a pretinde dela Adunarea ce pe nedreptă l'ar fi acusată ; cu deosebire, nu s'ar putē întörce asupră cu actiune de calomniă ; că-cî, de o parte, Adunarea, ca atare, nu are judecătoră preste sine, ér de alta, după Constitutiune, nici ună membru ală Adunărei nu pöte fi urmărită pentru opiniunile si voturile emise in cursulă esercitiulă mandatulă. Prin urmare, satisfactiunea ministrulă stă in achitarea si despăgubirea sa. Ér in contra Adunărei nu e altă remediū legală decătă disolutiunea.

Incă o cestiune importante. Cândă, din întēmplare, Curtea, intr'ună procesă de ministri, ar dă o sentintiă, nulă in dreptă sėu in faptă, ar mai fi öre vre-ună remediū legală de a îndreptă reulă ? Cestiunea la noi cu atătă e mai importante, că Domnulă nu l'ar putē agratiă fără o cerere din partea Adunărei ce l'a acusată. D. Mohl nu se indoesce a deslegă cestiunea propuindă o revisiune estraordinariă a sentintiei, chiar si pen-

tru tierile ale căroră legi de procedură n'arū cunósce acestū remediū legalū. Incātū pentru noī, eū credū că revisiunea ar trebui să se facă, indată ce s'ar presintă vre-unulū din casurile prevēdinte la Art. 445—447 din Proc. Crim., casurī in generalū fôrte rare, dar cu tóte acestea posibilī.

V.

Venimū la a cincea si cea din urmă parte a discursului nostru. Amnistia póte óre impiedecă cursulū urmărireī sēū alū judecătīī ministrilorū, si Gratia esecutarea sentintiei?

Constitutiunea nóstră pune următóriele patru principie fundamentali in materia de amnistiā si gratiā.

1. Domnulū nu póte suspinde cursulū urmărireī sēū judecătīī.

2. Elū insă are dreptulū de amnistiā in materiā politicā.

3. Are dreptulū de a ertā sēū micșiorā pedepsele in materie criminale.

4. Nu póte insă ertā nici micșiorā pedépsa hotărītā ministrilorū de cătră Inalta Curte, decātū numai după cererea Adunārei care ia pusū in acusatīune.

Inainte de tóte să insemnāmū bine, că Gratia vine după ce sentintia s'a pronunțiatū, după ce justitia s'a făcutū : atuncī ea ertā sēū micșiorézā pedépsa. Ér Amnistia vine in cursulū urmărireī sēū judecătīī, ea impiedecă si curmā actiunea justitiei : amnistia e o gratiā anticipatā. Amnistia, in părerea tuturorū jurisconsultilorū, este unū actū politicū si generalū, care imbrăcisiézā o categoriā de crime, o clasā intrégā de cetātiani; motivele si ratiunea ei sunt interesulū publicū, utilitatea publicā, pacificatiunea generale; ea se face in interesulū tierēī, ér nu alū persónelorū. Intru acésta, amnistia se deosebese de cărtile de *abolitiune*, carī curmā cursulū justitiei in interesulū si favórea unū sēū mai multorū individe anumite, pentru unulū sēū mai multe delictes de asemenea anumite.

Amnistia este o esceptiune dela regula generale că Domnulū

nu pôte suspende cursul urmărireii seü judecätii. Sub Conven-tiune Domnulü nu se bucurä de acestü dreptü esceptionalü; prin urmare, in dreptü, nu l'ar fi pututü esercitä decätü nu-mai împreună cu Adunarea. Constitutiunea Belgiei incä nu cunósce Regeluü dreptulü amnistiei. Er dupä Constitutiunea nösträ, Domnulü, dacä are dreptulü amnistiei in materiä po-liticä, nu are insä asiä numitulü dreptü de abolitiune.

Cumcä pedépsa ministrulü condamnatü de Curte pentru o crimä seü delictü politicü nu pôte fi ertatä nici micioratä färä o cerere din partea Adunärei care l'a acusatü : acésta o spune clarü Constitutiunea nösträ. Dar nu e Constitutiunea totü atätü de explicitä si in privirea amnistiei. Ea lasä locü indolei dacä amnistia s'ar putè intinde si asupra ministrilorü datü in judecatä de Adunarea nationale? S'ar putè invocä in favö-rea acestuü dreptü, dispositiunea generale coprinsä in alinia 4 a Art. 93 din Constitutiune. De altä parte insä, cautä sä cu-nöscemü cä s'ar putè răspunde cä amnistia aplicatä la ministri, persóne anumite, urmäriti pentru delikte speciale, n'ar mai fi amnistia Art. 93, ci ar fi o adevëratä abolitiune, necunoscutä Constitutiunei nöstre; afarä de aceea cä, intinderea amnistiei asupra lorü ar face illusoriü dreptulü de acusatune alü Adunäri-lorü, si tötä institutiunea responsabilätii ministeriale; si apoi, dacä Constitutiunea nu cunósce dreptulü de a ertä seü miciorä pedépsa färä o cerere din partea Adunärii, cum s'ar putè dice cä ar recunósce dreptulü de a curmä si a stinge procesulü? S'ar putè aduce si esemplulü Engliterei, unde ministrii acu-satü nu odatä invocärä amnistia inaintea Curtii Lordilorü, dar totü-deauna indesiertü; si anume, cândü Carlü II voi sä stingä prin amnistiä procesulü lui Danby, Comuniü si Lordii in unanimitate declarärä cä, amnistia regescä nu are nici unü efectü in procesele ministrilorü, si deciserä a se considerä de trädători drepturilorü engleze, ver-cine ar afirmä validita-tea acesteü cärti de amnistiä. In totü casulü, o lege speciale la noi n'ar trebuü sä lase acestü punctü nelämuritü. De altmin-

treă, în casă cândă Domnulă dă în judecată pre ministri, elă, putendă revocă acusatîunea în ver-ce stadiu ală procesulu, precum vėdiurămă măi susă, nu are trebuință de ai amnistia.

* * *

Am terminatū, Domniă meă.

Am atinsū repede, per summa quasi capita, tôte puntele măi esentială ale responsabilității ministeriale. A rare ori am desbătutū, măi multū am constatatū rezultatele sciintiei si ale jurisprudentiei. Scopulă meă eră măi multū a indigită de cătū a discută acestă materiă complexă, si credū ală fi ajunsū dacă am pututū desceptă luarea aminte asupra unū obiectū, măi multū enunciatū de cătū regulatū, prin o lege atătū de scurtă, care dă nascere la cestiuni atătū de varie, cestiuni cară încă nu tôte sunt deslegate de doctrină si jurisprudentia, dar cară tôte sunt de o importantia practica pentru Curtea noastră.

Afară de a Belgiei, nici o altă Curte din Europa nu se bucură de drepturi măi inalte, măi intinse, măi frumose. D-vostră sunteti nu numai păzitori legilor comune; santitatea pactului fundamentală ală tierei încă D-v. este incredintiată. Sunteti Inaltulă Tribunală Politicū ală tierei; aveti dreptulă de a v pronuncia între cele două mari puteri ale Statului.

Dar ori-cătū dreptulă e de mare : nimicū nu dorescū măi din inimă, de cătū ca nici odată să nu aveti ocasiunea de ală esercită.

Persil, Comisariulă alesū de Camera deputatiloră în Francia, spre a sustine acusatîunea contra ministriloră lui Carlū X, dîse cu multă elocintia si multū adevêrū : că, responsabilitatea ministriloră, provocată de unū poporū liberū, pörtă în sine ună ce elevatū, impuitorū, adevêratū : ea anucia nenorocirea tierei.

Asiă e Domniă meă.

Eū însă credū că simtiulă Legalității preste puçinū va deveni simtiulă Romăniei întregi, în Guvernū si în Poporū; si nu voiū să am cea măi mică indoielă că, sub domnia lui

Carlă I, Alesulă Româniloră, sabia lui Goliath va stă suspinsă in templulă Justitiei Române, spre a fi de a pururea in vederea si aducerea aminte a tutoră celoră ce se cuvine, dar că nici odată nu se va simți nevoia de a o intrebuintă.

Am disă.

Note posteriore. In partea IV a discursului s'a găsită de prisosă a vorbi despre recusatiune, despre neretroactivitate, si alte asemini medie prevădiute in legea comună, chiar pentrucă eră prevădiute in lege intr'ună modă nesupusă indoelei.

A rămasă însă necercetată cestiunea dacă, dispositiunea articolulă 101 din Constitutiune, că acusatatiunea pornită de Adunare se sustine de cătră ea insasi, să fiă ridicată dreptul Procurorului-Generală de a luă conclusiuni in asemini cause? Credemă că nu.

In fine, la partea V unde e vorba de amnistiă in privirea ministriloră, să se adauge că, această cestiune e deslegată si la noi prin art. 100 din Constitutiune.

B.

RESPUNSULU PRIMU-PRESIEDINTELUI.

Domnule Procurorŭ Generalŭ,

Curtea a ascultatŭ discursulŭ Domniei Vŏstre, de reintrare, cu tŏtă atentiunea ce merită atătŭ obiectulŭ plinŭ de gravitate ce l'atŭ alesŭ, câtŭ si modulŭ eruditŭ, clarŭ si patrioticŭ cu care l'atŭ tratatŭ. De multŭ atŭ deprinsŭ Curtea a recunŏsce in lucrările Domniei Vŏstre eminente calitatŭ; ea le constată din nou astadi cu o viă plăcere, si vŭ felicită despre ele cu sinceritate.

Cum atŭ insemnatŭ fŏrte nimeritŭ in cuvintele ce figură in fruntea discursului D-vŏstre, orŭ-care dreptŭ implică si o datoriă, si n'ar trebui nicŭ o dată a se putŭ intinde peste marginile sale fără a dă locŭ la rŕspundere.

Rŕspunderea este in adevŕrŭ singura garantiă eficace, singura sanctiune penale, pentruca esercitiulŭ dreptului unuia, să nu impresure dreptulŭ celui-laltŭ. De aceea si cestiunea responsabilitatŭ agentilorŭ puterei publice, si mai cu osebire a ministrilorŭ, atinge chiar bazele contractului socialŭ modernŭ, si este de o insemnatate asiă de capitale in regimulŭ reprezentativŭ. Dar, precum solutiunea acestei cestiuni este tŏtă in

ideele connexe : *dreptă-datoriă-răspundere*, nu putem căuta nici fundamentul cel definitiv al or-căreia constituțiunii reprezentative aiurea, de cât numai în inimele cetățianilor, în via conștiință ce au de datoriile și de drepturile lor; în generala și nestrămutabila plecare d'a implini cele atâtăii cu sântieniă, și de a apără cele de ală douile cu bărbătiă. Fără o asemenea plecare, care este fructul răspândirei luminilor și ală unei educațiunii morale pre cât virile a poporului, nici o constituțiune reprezentativă, fie cât de bine cugetată, nu se va putè sustine multă timp în contra usurpatăiunilor său a unei său a altei din puterile Statului. Dacă, lipsindă aceste condițiuni, totuși s'au vėdiută popore fericite, acestă fenomenă nu se pôte atribui de câtă ună accidentă norocită, precum a dă's'o odinioară, de nu mă insielă, Madame de Staël Czarului Alexandru I.

Pe lângă scóle și religiune, pe lângă o crescere virile, mă concure negresită puternică și Tribunalele la educațiunea cetățianului, descoperindă în elă simptiul dreptului prin esemple actuale ce se întipăresc mă adencă în mintea sa, de câtă ori-ce precepte. Dar, pentruca aceste esemple să producă efectul lor salutariu, este neapărată ca, cu câtă pozițiunea tribunalului va fi mă înaltă, cu atâtă sentintiele sale să fie mă evidentă basate pe o lege scrisă, pozitivă, cunoscută de totă, pentruca controlânduse legea cu sentintia, ori-cine să depărteze idea că, arbitrariul, capriciul său patima au putută dictă verdictulă judecătorului.

Daca deja în procesele ordinare acestă condițiune e necesariă, pentruca acele verdicte să fiă priimate cu respectă, și ca totă cetățianii să-si plece capulă înaintea lor; cu câtă mă vțtosă în acelea unde se trage la răspundere ună agentă ală puterei publice, unde interesele cele mă generale ale societății sunt în jocă, unde Tribunalulă este chemată a judecà conflictele ivite între autoritățile cele mă 'nalte ale Statului, și unde, în fine, partea rămasă este naturalmente dispusă a cărti sen-

tintia care o condamnă, pôte chiar a se si insurge in contra-î cându se simpte in putere.

Din nefericire, însă, tocmai aci se constată lacuna.

Nu sciū prin ce fatalitate, principiulū responsabilității agenților publici, si mai cu osebite, a ministrilorū, de si 'lū vedemū stabilitū mai in tôte constitutiunile, destulū de rarū însă s'a tradusū in practică, si nu s'a formulatū încă, pre câtū sciū, prin o lege speciale. Englitera, astădî încă, in locū de lege, se serve in acéstă privire cu unū sîrū de precedente si de obiceiuri care se potū urmări până la finele secolului XIV; ea nu posede însă o lege unică omogenă, formândū in fine, unū totū organicū.

Lipsa acéstă, mă intrebū, provine ea óre din hesitatiunea diferitilorū ministri d'a facilită ei insisi, prin presintarea si votarea vre-unui proiectū relativū, punerea lorū in acusatune, si pôte si a lor condamnare; séū din dificultatea d'a găsi unū criteriū recunoscutū de totī, si nevariabilū după locū si timpū, spre a se putē apretiu cu rigurozitate delictele in cestiune, după care să se pótă determinā imputabilitatea actiunilorū ministeriale ca obiectū de urmărire si de pedépsă? Nu voiū să sondezū acéstă cestiune aci, totusi însă, este constantū pentru mine, că, afară de Englitera, principiulū responsabilității ministrilorū, spre marele prejudiciū alū lucrului publicū, a rămasū, in cele mai multe State, sterilū, desi delictulū adese ori prè erà evidentū, séū, cândū s'a aplicatū, a infăcisiatū mai multū caracterulū odiosū alū unei răsbunări de partidă, de câtū acelu imposantū alū unei justitii neinrîurite, impasibile.

In acéstă privire, istoria ne dă destule probe. Dacă întrebămū anălele Angliei, acestu légănū alū constitutionalismulū, unde s'au ivitū cele ântâie si cele mai multe procese politice, suntemū nevoitū a constată că, si aci principiulū asiā de legitimū alū responsabilității depositarilorū puterei, s'a esploatatū adese ori de partide ca mijlocū de combatere, cândū mai alesū erà trebuintiā de a se desface intr'unū modū juridicū de

vre-unu adversarū periculosū, că si aci tribunalulū politicū, a-decă Camera Lordilorū, nu odată a servitū de instrumentū docilū inriuririlorū predominantorie, necunoscēndū intr'unū modū flagrantū, formele si garantiile cele mai sacre si esentiale ale justitiei.

Spre a vē convinge, rēsfoiti procesele de asemenea natură, ce s'aū ivitū mai alesū in timpulū furtunosū, alū Stuardilorū, apoi după revolutiunea de la 1688, si chiar in secolulū nostru, si intre multe juste, veti găsi si multe reū pătate de o procedură arbitrară, esceptionale, resbunătōriă. Acestea apoi, unanimū s'aū reprobātū de toti istoricii, până si de acei ai Engliterei. Dacă, deci, procesele politice ale acestei tieri clasice a regimulū constitutionalū, ne invatiă cum să ne garantămū de abususulū puterei publice, ele ne arată totū-odată, cum să ferimū de pete negre justitia tierei nōstre, care trebuie să rămână pururea nemiscată de vârtejulū pasiunilorū, intocmai ca stânca bătută de valurile mării.

Intr'o monarhiă constitutionale ereditară, ca aceea de care ne bucurămū astăzi, organizarea responsabilităti ministeriale prin o lege speciale si dezvoltată, devine o cerintiă si mai nerecusabile de câtū a pututū fi vre-odiniōră la noi.

Cândū siefi Principatelorū-Române erau alesī pe unū timpū mărginitū sēu chiar pe viētiă, maxima : *Regele nu pōte gresī* (the king can do no wrong) pe care se basēsă principiulū neviolabilităti tronulū, eră la noi mai multū de câtū ori-unde o fictiune gratuită, o frasă desiértă, in care nimene nu se incredeă; mai vērtosū că nici s'a fostū inseratū in Regulamentulū Organicū sēu in Conventiune. In faptū, însă, Domniī tierēi nōstre erau mai responsabili de câtū ori-carī din ministrii lorū, desi Conventiunea, celū puçinū n'a omisū de a proclamă responsabilitatea acestorū din urmă. Astăzi însă, cândū principiulū neviolabilităti Domnului Romānilorū s'a recunoscutū categoricū prin noua Constitutiune a tierēi, si s'a mai in-tăritū si prin ereditatea tronulū, astăzi principiulū responsa-

bilității ministrilor nostri trebuie să dobândescă o mai reală eficacitate, și să existe nu numai în drept, ci și în fapt, nelăsându-se în nici-unu timp și în nici-unu cas în voia apăsătorilor arbitrarie.

Cu toată contraversibilitatea argumentului ce domnul de Martignac a produs la ocaziunea eloquentei sale apărări a ministrilor regelui Carol X, susținându că, căderea și isgonirea acestui rege și a dinastiei sale, ar fi scutită pre acuzării seși miniștri de oricare răspundere pentru lovitura de Stat din 1830; totuși vedem astăzi intronizată în Franța o doctrină analogă, cu intervertirea numai a rolului, în ceea ce privește responsabilitatea. Dar, fiindcă, în sistemul constituțional nostru, toată garanția neviolabilității Domnului stă în exclusivă responsabilitate a ministrilor seși, fără contrasemnarea cărora actele sale guvernamentale n-au nici o tărie legală; și fiindcă nu se poate admite o soluție de continuitate cât de mică în eficacitatea garantiilor constituționale: întielegem D-le Procuror General, negresit și înalta cuviință ca promisiunea Constituției, în privirea legii speciale în chestiune, să se realizeze cât mai neîntârziat.

Pre lângă acestea, trebuie ore să mai amintesc aci marea neîndemânare, ca să nu dică mai mult, ce s'a simțit deja la ocaziunea procesului ministrilor dela 13 Iunie 1860, din cauza lipsei unei legi speciale în materia ce ne ocupă? Desi nu cred că, în privirea procesului citat, părăsit se poate dice de Cameră, înainte chiar de a se desbata, istoria va pute vre-odată să acuze Curtea noastră că, esîndu din legile esistente, ar fi creată inadinsu pentru casu, dispoziții arbitrarie și esceptionale, ar fi admisu delictelor imputate în lipsă de probe suficiente, seșu ar fi mărginitu apărarea: reproșuri de care puține procese, despre care istoria ne conservă relațiune, a rămasu cu totul scutite.

Constituțiunea noastră actuală reînnoie misiunea politică a Curții, în acceptarea legii speciale, o mai investese și cu a-

tributiunea de a caracteriza delictele si de a determina pedepsele. Pre câtă această latitudine, dată Curtii, dovedesce solici-tudinea legislatorului d'a nu lăsa ună minută măcar fără san-tiune penale, acelea din abuzurile puterei ministeriale, care n'arū fi de-jă definite de lege, pe atăta ea a crescută si respon-sabilitatea morale a instantiei supreme exclusivă chemată de a judecă ceī mai înalți funtionari ai Statului.

Nu sciū însă, vė mărturisescă cu franchetiă, dacă Curtea trebuie a se felicita de o asemenea nemărginire, fiă si proviso-riă, a puterei sale; dacă această nemărginire este de natură a satisface consciinta judecătorului scrupulosă. Óre hesitatiunea si indoiéla de a caracteriza si pedepsi nisce fapte care, desi póte evidentă reprehensibile, n'arū fi nici calificabile nici pedep-sibile după legile esistinte, nu vorū favorisa ele in nici ună casă impunitatea aceloră din ministri, trasī la răspundere, despre culpabilitatea morale a căroră judecătorul nu s'ar indoi in fundul inimei, fără însă a putė aplica casului vre-o disposi-tiune legale si pozitivă? . . . Pre adencū e înrădăcinată in tóte consciintiele nestrămutata regulă a justitiei, că actiunile óme-niloră trebuie a fi judecate după legile in fiintia la epoca unde s'aū consumatū, pentruca să nu se scuse aci stânjinirea judecă-torului scrupulosă.

In adevărū, cândū chiar acolo unde sunt legi positive, ca-racterizarea delicteloră si aplicarea pedepseloră sunt adese ori dificile, cu câtū ele trebuie să fie mai spinóse in faća absintiei totale de ori-ce lege speciale, in faća reprobărei ce lovesce re-troactivitatea in motivele pe cari se întemeiază justitia, si care, ori câtū ar fi de fondate in factū, patima totusi le póte inter-pretă mai multă ca o răsbunare de câtū ca o legitimă înfrénare a culpei.

De aceea dar, o mai repetū, ori câtū de onorabile să fie in-crederea ce a doveditū Curtii Adunarea Constituante, inves-tinduo cu citata latitudine, totusi Curtea nu póte să nu doré-scă a vedė cu o oră mai nainte elaborată, votată si promulgată

o lege speciale care, definindă casurile responsabilității ministeriale cu totă esactitatea posibilă, să fixeze totu de odată procedura și penalitatea relative. Atunci ori-cine putendă controla sentința Curții cu prescripțiunile legii pozitive, putem spera că nu o va bănuși nimine că, cedendă unei înfririi predominitoare, s'a folosită de puterea sa discreționară, pentru a scuti pre unu ministru vinovată de pedepsa meritată, seú pentru a condamnă pre celu innocente.

Ori câtă de perfectă să fiă o constituțiune, in nici-una pôte drepturile puterilor publice se găsescă destulă de rigurosă definite și demarcate, pentru ca să nu incapă câte odată, chiar in spiritele cele mai luminate și sincere, o legitimă indoelă despre întinderea loră legale.

Unde apoi mai rămănu cerințele fortiei majore care a pututu motivă și scusă in ochi multora o actiune ministeriale nelegale? De aceea dar, și in sinulă tribunalulă politică celui mai nepărtinitoră, apretiuirile potă diferi de cele predominitoare, cum potă diferi chiar între membrii aceluiași tribunală. Er cândă ele s'ară depărtă de pornirea generale și impetuosă ce caracteriză obicinuită timpulă in care se ivescă acusatuni inconstra ministriloră, sentința resultandă din acele apretiuiri, va părè cu atâtă mai arbitrară cu câtă nu s'ar fundă pe nici-o prescripțiune pozitivă a legii. Atunci demnitatea și consideratiunea tribunalulă politică va suferi intr'ună modă prejudiciabilă inconstra societății, care nu pôte rămăne in starea sa normale fără o justitiă respectată. Si aci dar se constată trebuința de a se inlocui câtă mai curendă prin legea speciale anunțată, proviso-ria putere discreționară a Curții.

Intieglă pre bine, D-le Procuroră Generală, că pre câtă timpă Curtea va fi nevoită de a asceptă acea lege, s'ar prejudecă astădi urmarea ei in osebite casuri, dacă asiă intră aci in discussiunea puncturiloră de dreptă, desi tôte insemnate, ce ată tratată cu atâtă talentă in discursulă D-vostre, insemnandă

calea si usiurându lucrării legislative viitoare. Pentru o pëtrundiötöriä desbatere a acestorü puncturü, nici miar ajunge a-poï proportiunea ce o potü dà acestüi răspunsü, si nici timpulü prè märginitü de care potü dispune, cândü obiectulü , precum o sciti si D-v. prè bine, este atâtü de intinsü, atâtü de gravü si asiä de puçinü studiatü pänä acum.

Cu töte acestea , credü cä , färä a märgini câtü de puçinü libertatea apretiärilorü colegilorü mei, potü chiar de acum statornici principiulü, pre care si DV. 'lü admiteti ca subintielesü, desi nöua Constitutiune nulü enunciiä pozitivü, cä Curtea nu urmézä a se servi de puterea sa discretionarä (pre câtü timpü acéstä putere va rëmänè lucrätöriä), de câtü numai acolo unde dreptulü comunü nu iar putè dà nici o povëtiuire.

Dupä töte, unü ministru care in regimulü reprezentativü, mai alesü , este mai multü de câtü orï-cine espusü la imputatiuni nefondate, nu pöte fi lipsitü de nici-una din garantiile de care se bucurä celü mai infimü acusatü, (intre care garantiï negresitü si dreptulü de recusatiune) si , dacä nöua nösträ constitutiune prohibe orï-ce justitiä estraordinariä , orï-ce retroactivitate a legilorü, e evidentü cä, färä a constitui o enormitate legislativä , provisoria putere discretionariä cu care s'a ineztratü Curtea in privirea ministrilorü ce s'arü trage le răspundere , nu se pöte raportä de câtü numai la acele impregiuräri unde legile esistente nu iar dà absolutü nici-o directiune fiä si numai pe calea destulü de necertä a analogiei.

Urmändü altfelü, Curtea , socotü ar derogä la inalta sa institutiune , s'ar coborü in opiniunea lumei , si ar lipsi mai cu osebire consciinteï sale de tribunalü supremü, de prima si ultima instantiä , — fiindü-cä verdictele sale nu mai atërnä de câtü de controlulü lui D-dieü si de acelü alü istoriei : controlü insä, care pentru a zäbovi câte odatä, nu e mai puçinü inspäimëntătorü pentru töte inimele credinciose moralei cristiane.

Pentru a esercitä sacerdotiulü seü , Curtea se tine mai pre

susū de patimele de partidă carī ar putē desbinā tiēra, si nu va fi nicī odată orbulū lorū instrumentū, fiă ele in guvernū fiă afară. Ea declină orī-ce participare la luptele politice, mai alesū cândū ele n'arū avē altū mobilū de câtū numai satisfacerea unei ambitiuni meschine si egoiste. Curtea rămāne neutră, ea se inchinā numai legilorū, pe care insă le doresce clare, precise, nelăsāndū nicī-o margine arbitrariului nicī măcar in favorulū a inesei puterei Curtiī. Se intielege că, prin acēstā neūtralitate, membrii Curtiī nu abdicā calitatea lorū de cetātiani Romāni, prin urmare, nicī nu potū innăbusi viulū lorū sentimentū pentru neatērnarea nationale si pentru marile principie ale civilisatiunei moderne ce a emancipatū umanitatea. *Dreptulū, datoria, respunderea*, aceste cuvinte sacramentale care leati pusū Dv. in capulū frumosului discursū ce atī rostitū, si Curtea le are totū-deauna presinti in minte si inimă, pentru a nu alunecā in sântulū seū oficiū.

Termināndū, voiū adăogā, că Curtea se asociēzā din tōtā inima sperantiei Dv, că nu va avē nicī-o trebuintiā de a usā de prerogativa sa politicā. Tiēra a dobēnditū unū principe, in a căruia strălucitā familiā respectulū legilorū este traditionalū. Cândū insusī Siefulū Statulū nu hrănesce nicī-o ideā de usurpatiune de drepturi, cu anevoiā se vorū găsi ministri carī să o consilieze.

Eseemplele cele inalte, in bine ca in reū, aū pretutindene cea mai mare inriurire. Esperientia trecutului, iubirea patriei si convingerea unei responsabilităti reale, vorū inspirā apoi si bărbatilorū nostri de Statū o mai mare prudintiā; si, la nevoiā, ei vor mai găsi in intieptiunea corpurilorū legiuitōrie unū coactivū suficientū. Ca si Dv, D-le Procurorū Generalū, Curtea este dar convinsā că putemū fi linisciti in câtū privesce, mai cuļ osebite, impresurările unei puteri a Statulu asupra alteia, că-cī si una si alta vorū fi intielesū că dacā, sunt situatiuni unde ele saū pututū crede nevoite a recurge la ultima ratiune a gu-

vernelorū ca si a popórelorū, acésta, prin marea compromitere ce aduce pururea intereselorū generalé, nu póte fi justificată de câtū numai in casurī netolerabile, estreme, nevindecabile.

Să trăiescă dar România Constitutionale!

Să trăiescă Alesulū seū Domnū ereditarū **Carolū I!**

A P E N D I C E.

I. INSEMNARI LITERARIE.

Din puținele opere ce s'au scrisă asupra responsabilității ministeriale, vomă însemnă următoarele :

1 B. Constant, De la responsabilité des ministres. 1814. publicată și în *Cours de politique constit.* vol. II. p. 53—124.

2 Marchais de Migneaux, De la responsabilité des ministres. Par. 1818.

3 I. P. Pagès, De la responsabilité ministérielle... Par. 1818.

4 Fernier, De la responsabilité ministérielle relativement à l'administration des Finances. Par. 1832.

Cu multă mai importante sunt următoarele două cărți :

5 (Buddeus) Die Ministerverantwortlichkeit in constitutionellen Monarchien. Monographie eines alten Geschäftsmannes. Leipzig. 1833.

6 Robert Mohl, Die Verantwortlichkeit der Minister in Einheitsstaaten mit Volksvertretung, rechtlich, politisch und geschichtlich entwickelt. Tübingen. 1837.

Maî notămă :

7 L. Graverand, Des lacunes de la législation française. vol. II, pag. 53—79.

8 Aretin und Rotteck, Staatsrecht der constitutionellen Monarchie, Bd. III, pag. 207—228.

9 R. Gneist, Das Englische Verfassungs- und Verwaltungsrecht.

Din lucrările legislative, maî însemnate sunt încercările Camerelor franceze de a face o lege speciale de responsabilitate ministeriale; și anume, desbaterile Camerei Deputaților dela 1834, și ale Camerei Părilor dela 1836. Cu deosebire, importante ni s'a părut discutiunea ce urmă asupra cestiunei, dacă, călcarea legilor financiarie să dea loc la

actiune penale, ori numai la actiune civile. E'tă amendamentul făcutu în sensul actiunei civile, dar respinsu de majoritatea ministeriale a Camerei: « Toute faute grave dans la surveillance de l'exécution des lois « et réglemens relatifs aux comptables et à la conservation de la fortune « et du domaine publics; tout emprunt non autorisé par une loi, ou contracté « sans avoir observé les règles prescrites par la loi qui l'autorise; toute « émission de bons au delà des limites posées par la loi ou la nécessité; « toute garantie donnée à un emprunt ou à une créance étrangère, et qui « engagerait le Trésor, sans l'autorisation des Chambres; tout emploi des « deniers publics, hors les prévisions et les crédits législatifs, et non jus- « tifiés par la nécessité, peuvent donner lieu à la responsabilité civile. »

Instructive sunt debaterile Camerelorū marelu-ducatu Baden dela 1822, la cari luară parte Rotteck, Zachariae, s. a.

Nu mai puçinū instructive sunt scrierile cari narază deosebitele pro- cese de ministri. Numērulū lorū e mare. Noi însemnāmū aci numai o carte care descrie procesulū ministrilorū lui Carlū X: *Procès des derniers ministres de Charles X, par une société d'hommes impartiaux, sous la direction de M. Alexandre Boltz. Paris, 1830.* Cu deosebire celebrulū discursū pronunçiatū de viconte de Martignac, apărătorulū lui Polignac, va rămâne de a pururea unū capū-d'operă de elocințā si rati- onamentū. Inșā, părerea lui Martignac, că căderea principelū ar ridi- cā responsabilitatea ministrilorū, ori-cātū e de ingenioasă in sine, si in- geniosū espusă, n'a convinsū pre nimene, ér in dreptū, cu nici unū chipū nu se pôte sustine. Că-cī, lāsāndū la o parte totū ce s'ar putē dice despre întinderea si adevēratulū sensū juridicū si politicū alū inviolabilității persōnei principelū; nu mai puçinū e cu totulū falsū că responsabilita- tea ministeriale ar decurge numai din inviolabilitatea principelū, ci ade- vērulū juridicū este că ministrulū, in faptū, se pedepsece pentru fap- ta sa propriā, de oră-ce fără de dēnsulū nu se puteā indeplini; afară de aceea că, ministrulū e responsabilū si de lucrări despre cari principele pôte să nu scīā nimicū. Apoi, chiarū si in casulū cândū principele ar fi, participatū, ministrulū nu e mai puçinū complice; si dupā nici unū prin- cipiū de dreptū nu s'ar putē întielege, cumū căderea principelū ar putē ridi- cā pedēpsa complicității ministrulū (1).

(1). May pre lergū, Mohl, Verantwortlichkeit der Minister. pag. 214 et seq.

II. ARTICOLII RELATIVI DIN CONSTITUTIUNEA NOSTRA SI A BELGIEI.

CONSTITUTION BELGE.

Art. 25. Tous les pouvoirs émanent de la nation.

Il sont exercés de la manière établie par la Constitution.

Art. 44. Aucun membre de l'une ou de l'autre chambre ne peut être poursuivi ou recherché à l'occasion des opinions et votes émis par lui dans l'exercice de ses fonctions.

Art. 80. Il (le roi) ne prend possession du trône qu'après avoir solennellement prêté, dans le sein des chambres réunies, le serment suivant :

« Je jure d'observer la Constitution et les lois du peuple belge, de maintenir l'indépendance nationale et l'intégrité du territoire. »

Art. 63. La personne du roi est inviolable; ses ministres sont responsables.

Art. 64. Aucun acte du roi ne peut avoir d'effet, s'il n'est contresigné par un ministre, qui, par cela seul, s'en rend responsable.

CONSTITUTIUNEA ROMANA.

Art. 31. Tóte puterile Statului emană dela natiune care nu le póte esercită de câtú numai prin delegatiune si după principiile si regulele asiediate in Constitutiunea de façiă.

Art. 51. Nicí unulú din membrii uneia seú celei-alte adunári nu póte fi urmăritú seú prigonitú pentru opiniunile si voturile emise de densusulú in cursulú esercitiului mandatului seú.

Art. 87. La suirea sa pe tronú, Domnulú va depune maí ántáiú in sinulú adunárilorú intrunite următorulú juráméntú :

« Jurú de a pázi Constitutiunea si legile Poporului Românú, dá mántine drepturile lui nationale si integritatea teritoriului. »

Art. 92. Persóna Domnului este, neviolabile. Ministrii lui sunt răspundiétóri.

Nicí-unú actú alú Domnului nu póte avé táriá, dacá nu va fi contrasemnatú de unú ministru care prin acésta chiar devine răspundiétóriú de acélú actú.

Art. 65. Le roi nomme et révoque ses ministres.

Art. 73. Il a le droit de remettre ou de réduire les peines prononcées par les juges, sauf ce qui est statué relativement aux ministres.

Art. 70. Les chambres se réunissent de plein droit chaque année le deuxième mardi de novembre, à moins qu'elles n'aient été réunies antérieurement par le roi.

Le roi prononce la clôture de la session.

Art. 71. Le roi a le droit de dissoudre les chambres, soit simultanément, soit séparément. L'acte de dissolution contient convocation des électeurs dans les quarante jours, et des chambres dans les deux mois.

Art. 72. Le roi peut ajourner les chambres. Toutefois, l'ajournement ne peut excéder le terme d'un mois, ni être renouvelé dans la même session, sans l'assentiment des chambres.

Art. 89. En aucun cas, l'ordre verbal ou écrit du roi ne peut soustraire un ministre à la responsabilité.

Art. 90. La chambre des repré-

Art. 93. Domnulă numesce si revocă pre ministrii scî.

Elă are dreptulă de amnistia in materia politica.

Are dreptulă de a ertă seă micșioră pedepsele in materia criminală, afară de ceea ce se statornicesce in privirea ministriloră.

Elă nu pôte suspende cursulă urmărireă seă ală judecătii, nici a interveni prin nici ună modă in administratiunea justitiei.

Art. 95. La 15 noembre ale fiăcărui ană, adunarea deputatiloră si senatului, se intrunescă fără convocatiune, dacă Domnulă nu le a convocată mai inainte.

Ladeschiderea sesiunei, Domnulă espune prin ună mesagiă starea tie-rei, la care adunările facă răspunsurile loră.

Domnulă pronuncia închiderea sesiunei.

Elă are dreptulă de a disolvă ambele adunări de odată seă numai una din ele.

Actulă de disolvare trebue să contie convocatiunea alegătoriloră până in două luni de dile, si a adunăriloră până in trei luni.

Domnulă pôte amênă adunările; oră cumă, amênarea nu pôte escedă termenulă de o lună, nici a fi reinnoită in aceeași sesiune fără consimțimentulă adunăriloră.

Art. 100. In niț-ună casă, ordi-nulă verbală seă in scrisă ală Dom-nului nu pôte apără pe ună ministru de răspundere.

Art. 101. Fiă-care din ambele a-

sentants a le droit d'accuser les ministres et de les traduire devant la cour de cassation, qui seule a le droit de les juger, chambres réunies, sauf ce qui sera statué par la loi quant à l'exercice de l'action civile par la partie lésée, et aux crimes et délits que des ministres auraient commis hors de l'exercice de leurs fonctions.

Une loi déterminera les cas de responsabilité, les peines à infliger aux ministres et le mode de procéder contre eux, soit sur l'accusation admise par la chambre des représentants, soit sur la poursuite des parties lésées.

Art. 134. Jusqu'à ce qu'il y soit pourvu par une loi, la chambre des représentants aura un pouvoir discrétionnaire pour accuser un ministre, et la cour de cassation pour le juger, en caractérisant le délit et en déterminant la peine.

Néanmoins, la peine ne pourra excéder celle de la réclusion, sans préjudice des cas expressément prévus par les lois pénales.

dunări, precumă si Domnulă, aă dreptulă de a acusă pe ministri si a-ă trămite dinaintea Inalteă Curăi de Casatiune si Justitiă, care singură in sectiuni - unite este in dreptu a-ă judecā, afară de cele ce se voră statua prin legă in ceea ce privesce esercitiulă actiunei civile a pãrtii lestate, si in ceea ce privesce crimele si delictele comise de ministri afară de esercitiulă funtiunei loră.

Punerea sub acusatiune a ministriloră, nu se pôte rosti decătă prin majoritate de două-treimi a membriloră de faăă.

O lege prezentată la cea de atâtă sesiune, va determină casurile de responsabilitate, pedepsele aplicabile ministriloră, si modulă de urmărire incontra loră, atătă in privirea acusatiunei admise de represintatiunea nationale, câtă si in privirea urmăreiei din partea pãrtiloră lestate.

Acusatiunea pornită de represintatiunea nationale contra ministriloră se va sustine de ea insasi.

Urmărireă pornită de Domnă se va face prin ministeriulă publică.

Art. 102. Până se va face legea prevădiută in art. precedentă, Inalta Curte de Casatiune si Justitiă, are puterea de a caracteriză delictulă si de a determină pedepsa.

Pedepsa insă nu va puté fi măi mare decătă detentiunea, fără prejudiciulă casuriloră anume prevădiute de legile penale.

Art 91. Le roi ne peut faire grâce au ministre condamné par la cour de cassation, que sur la demande de l'une des deux chambres.

Art. 24. Nulle autorisation préalable n'est nécessaire pour exercer des poursuites contre les fonctionnaires publics, pour faits de leur administration, sauf ce qui est statué à l'égard des ministres.

Art. 103. Domnulă nu pöte să erte seü să micşioreze pedepsa hotărîtă ministriloră de cătră Inalta Curte de Casatiune si de Justitiă, decâtă numai după cererea adunăreî care i-ar fi pusă in acusatune.

Art. 29. Nici o autorizatiune prealabile nu este necesară pentru a se esercită urmăriră contra funcionariloră publică pentru faptele administratiunei loră, de părtilă vëtëmate, rămăindă insă neatinse regulele speciale statornicite în privintia ministriloră.

Lipsescă in Constitutiunea Română :

Art. 99. Les conseillers des cours d'appel et les présidents et vice-présidents des tribunaux de première instance de leur ressort, sont nommés par le roi, sur deux listes doubles, présentées, l'une par ces cours, l'autre par les conseils provinciaux.

Les conseillers de la cour de cassation sont nommés par le roi sur deux listes doubles, présentées, l'une par le sénat, l'autre par la cour de cassation.

Dans ces deux cas, les candidats portés sur une liste peuvent également être portés sur l'autre.

Toutes les présentations sont rendues publiques, au moins quinze jours avant la nomination.

Les cours choisissent dans leur sein leurs présidents et vice-présidents.

Art. 100. Les juges sont nommés à vie.

Aucun juge ne peut être privé de sa place ni suspendu que par un jugement.

Le déplacement d'un juge ne peut avoir lieu que par une nomination nouvelle et de son consentement.

Art. 103. Aucun juge ne peut accepter du gouvernement des fonctions salariées, à moins qu'il ne les exerce gratuitement et sauf les cas d'incompatibilité déterminés par la loi.

III. DESBATEREA CE A URMATU IN ADUNARE ASUPRA ARTICOLILORU DIN CONSTITUTIUNE RELATIVI LA RESPONSABILITATEA MINISTERIALE.

Se scie cum, in urmare a unui compromis între partidele din Adunare, desbaterea Constitutiunii a fost repede, pripită.

Reproducem după *Monitoriul* Nr. 143, totu ce s'a disus asupra Responsabilității ministeriale. Majoritatea Comisiunii, deputatul Blaremburg, și presedintele consiliului de miniștri, par a fi coprinși mai bine cestiunea.

ADUNAREA ELECTIVA A ROMANIEI

BCU Cluj / PROCESU-VERBALU Cluj

Siedintia din 27 Iuniu, 1866.

Presiedintia D-lui Manolache Costache.

Siedintia se deschide la amedi.

Presinti 99 Deputati.

D. I. Stratul. D-lor, Vedu că comitetul delegatilor la art. 93 propune a se adogi un aliniat care dice : « are dreptu de amnistiă in materiă politică » ce se face cu acel aliniat ?

D. Presiedinte. Acesta se adoga într'adeveru la acestu art.; prin urmare, se pune la votu antaiu art. primitiv alu guvernulu cu adaosulu acesta : « are dreptulu de amnistiă in materiă politică. »

D. R. Ionescu. Nu, D-le Presiedinte, că-cu acestu aliniat formeză un aliniat deosebitu.

D. Presiedinte. Asia-dera se pune la votu până aci : « Elu are dreptulu de a ertă seă a micșioră pedepsele in materiă criminală, afară de ceea ce s'a statornicitu in privirea ministrilor », adică aliniatul din proiectulu guvernulu.

Se pune la votu aliniatul alu 4-lea cum l'a cititu D. Presiedinte și se adoptă.

D. Raportoru citește art. 56 și 57 din proiectulu primitiv, pe care

comitetul delegatilor le a intrunitu intr'unu singuru articolu care devine art. 101, in urmatoria coprire :

«Fie-care din ambele adunari precum si Domnul etc.

D. Presedinte. Aci este unu amendamentu alu domnului N. Ionescu, prin care cere ca ministrii sa fia judecati de Senatu, si unu amendamentu alu domnului Cernatescu, prin care cere mantinerea articoleloru din proiectulu primitivu.

D. P. Cernatescu. D-loru, eu sustiu articolulu guvernulu, acestu articolu mi se pare forte salutariu. Elu dice ca ministrii sunt responsabili de calcările de legi, si mai la vale dice : ca se va face o lege speciala unde se va areta casurile pentru care voru fi dati in judecata. Insa, abuserile comise de guvernulu trecutü me facu sa dorescu ca aceste doue casuri speciale sa se puc chiar in Constitutie.

D. N. Blaremburg. D-loru, ve marturisescu ca, candu am cerutu cuvintulu am crediutu ca amendamentu D-lui Cernatescu coprinde altu-ceva. Voiu profita insa de impregiurarea ca am cuvintulu, spre a combate amendamentulu D-lui Ionescu. D. Ionescu a fostu dela inceputu contra Senatulu; dera, pentrucä n'a pututu sa sterga acestä institutie din Constitutie, voiesce astadi sa o denatureze : D-lui voiesce sa dea atributiuni judecătoresti Senatulu, care este o portione a puterei legiuitorie. Dera acesta este insasi negatiunea regimulu constitutionalu, care este asediatu pe principiulu impartirei puteriloru; si nu potü atribui acestä idea a D-lui Ionescu de catu unei reminiscentie a Camerei Lordiloru pe care domnia sa voiä s'o introduca in Romania. Eu insa, care tiu la regimulu constitutionalu si la Senatulü instituitu de noi, nu voiescu acestä confusiune in puteri.

D. N. Ionescu. D-loru, voiü incede de unde au inceputu murmurile. Senatulü ca corpü politicü nu pote ave acelesi atributiuni ca Camera deputatiloru. Prin urmare, candu amü dä Senatulu acestä atributiune, nu se pote dice ca 'i damü atributiunea altui corpü. Dera, decä voiü ca unu Senatu sa fia seriosu, sa fia in adeverü unu corpü utilü, sa fia ca unu fräu pentru deliberările camerei acesteia, numai de catu trebuie sa 'lu investiti cu o parte din atributiunile ei. Nu ve voiü cita ca asiä se face si in Anglia, dera ve voiü spune ca ceea ce ati facutu D-v., nefindü potrivitü cu nici-o alta tierä din Europa, trebuie sa ve puncti in punctulu de vedere alu necesitatii nostre. Sciti ca nimicu n'a fostu la noi mai illusoriu de catu judecata ministriloru. D-vostra, D-le presedinte, cunoscti catu e de greu la noi a se judeca ministrii, mai cu semä de unu corpü ca Curtea de Casatiune (*ilariate*). Sciti catu e de greu a se acusa ministrii, pentrucä nu s'au gasitu nici chiar acusatori pentru ministrii cari s'au datu in judecata.

D. Presiedinte. Camera.

D. Ionescu. Ceru dera a se precisà de mai înainte acestà seriósă responsabilitate a ministriloru. Mantinu că acestà responsabilitate nu pôte fi seriósă de câtu atunci cându va fi justitiabilii totu atâtu de seriosî ca si acusatiori. Ei bine, cându o cameră cu o majoritate seriósă de $\frac{2}{3}$ va otări a se dà in judecată unu ministeriu, mi se pare că ar fi nedreptu ca ministrii să se judece de unu corpū judiciarū, ci introducendū unu altū corpū egalū cu acelū ce l'a datū in judecată, pentrucă unu ministerū nu se judecă pentrucă a călcătū cutare seū cutare lege, ci pentru esecutiulū funtiunii sale. Principiulū dera e necombătutū, e afară de ori-ce critică, că adunarea care pune in acusatiune pe unu ministerū, trebuie să lū trimetă inaintea celui-altū corpū ori-care ar fi. Decă se întemplă ca Senatulū să pună clū in acusatiune pe un ministerū, trebuie să lū trimită a se judecă de câtră camera de josū si vice-versa.

Observati, vē rogū, D-le presiedinte, unu lucru, că aci in Constitutiunea nōstră se prevede casulū cândū Curtea de Casatiune ar caracterizà delictulū; acestà ar fi o atributiune legislativă, si eū nu asiū voi ca Curtea de Casatiune să aibă alte atributiuni de câtu acele judiciare. Acestà ar fi o atributiune escesivū perturbătoriă de a incesi Curtiī de Casatiune, dreptulū de a legiferà, pe cândū Camera de susū ar fi in dreptulū seū de a legiferà. Vedeti dera, că, chiar pentru a face reală rēspunderea ministrilorū, trebuie noi să dāmū judecata ministrilorū in mâna ceī-alte Camere de câtu aceia care lū pune in acusatiune.

D-lor, nu vē voiū obosi cu citatiunile, am prevēdiutū tōte obiectiunile, dera sunteti impatienti de a face o discussiune seriósă, si de aceea vē voiū face o singurā citatiune din lordulū Brougham care dice : «Cândū o Cameră acusă, cea-altă trebuie să judece, si cu tōte că Corōna pōte să erte, ea nu pōte să previe nici urmārirea nici osāndirea.» Etā principiulū sānētosū pe care lū pune unu lordū englezū.

Rēspunderea ministrilorū ar fio illusiune decă nu s'ar judecà de puterea legislativă. Vē aduceti aminte sistemulū aute-napoleonianū in Francia : Cine judecà pe ministri? Camera pairilorū. Este, adevēratū, oesceptiune in Belgia, unde judecà Curtea de Casatiune; observū insă că noi ne amū depārtatū de Constitutiunea Belgiei chiar cu compunerea Senatului, si apoi chiar in Belgia numai de vre o treī ani s'a determinatū acestă cestiune, că-cī ea a fostū incă pendinte, desi erā scrisă in Constitutiune, dera nu erā prevēdiute tōte casurile si a trebuitū Adunarea electivă să le determine.

Asiā-dera nu putemū avē precedinte absolute ca să le imitāmū, si D-v. nu sunteti a le imitā intru nimicū.

Incepeti dera a face ca responsabilitatea ministrilorū să fiā o realitate

si nu v'emeti, că Camera ce'î va judecă, va fi condusă de pasiuni politice, pentrucă acesti judecatori voru veni dela acelası isvoru de unde vinu si aceia cari au pusu in acusatıune pe ministri, si decă Camera judecatoriă va fi mai intielptă, atunci cându Camera acusatoriă ar fi gresitü, va indreptă gresiela.

Pentru aceste cuvinte am făcutü acestü amendamentü care nu aduce nici-o perturbatiune Senatului, ci, din contra, vine ai dà unü prestigiü mai multü. Si nu se va putë nici într'unü casü invinováti Senatulü de opiniunea publică, pentrucă elü se reinnoesce la fie-care patru ani. Asiädără, decă voiti să faceti seriösă responsabilitatea ministrilorü, votati acestü amendamentü.

D. Raportorü. Mai este unü amendamentü alü D-lui Lapatı, prin care propune ca, călcările legii de comptabilitate si risipele de banı publici să nu se considere nici odată ca delictes politice. Asiü rugă pe D. Lapatı să desvölte acestü amendamentü, ca să potü răspunde la tóte de odată.

D. C. Lapatı. Motivulü, D-lorü, pentru care am făcutü acestü amendamentü este precedentulü ce l'am avutü in privintia ministrilorü datü in judecată pentru călcarea legilorü de comptabilitate, unde illustratiunea baroulü nostru, D. Brăiloiü, a sustinutü că călcarea legilorü de comptabilitate este unü delictü politicü.

Etă ce m'a făcutü să ajungü la esageratiunea de a face acestü amendamentü. Mı pare bine încă, că prin murmure vedü că s'au ridicatü multı in contra lui, că-cı prin acésta miaü datü să intielegü că o călcare a legii de comptabilitate nu este unü delictü politicü.

D. Presiedinte. Constatü că prin acéstă acusatıune a Dv. sub formă de amendamentü ati voitü a reveni asupra unei discussiuni precurmată in siedintiele trecute.

D. C. Lapatı. Preocupatü ca in viitorü să nu se mai facă asemeni precedente, de vreme ce s'a constatatü prin procesulü-verbalü că călcarea legilorü de comptabilitate nu e delictü politicü, apoi 'mı retragü amendamentulü.

D. C. Brăiloiu. Më vedü silitü, D-lorü, să ieü cuvëntulü intr'o cesıtiune personală.

Onor. D. Lapatı nu m'a intielesü de locü cândü D-lui vine si dice că eü asiü fi pretinsü că delictesle in materie de comptabilitate sunt delictes politice. N'am disü acésta. Ceea ce am disü, e că Guvernulü dela 11 Fevruariü, a datü in judecată pe fostii ministri pentru călcarea Statutulü, si a datü pe ministeriulü intregü in judecată. Am disü că, pentru delictes cari nu sunt politice nu póte fi responsabilitate colectivă, pentrucă in materie de comptabilitate, fiă-care ministru are comptabilitatea sa.

Ora fiindu înaintată, ședinția se ridică la 7 ore seara, și cea viitoare se anunțiază pe a doua zi 28 Iunie.

PROCESU-VERBALU

Sedinția din 28 Iunie 1866.

Presedinția D-lui Manolache Costache.

Sedinția se deschide la ameză.

Presinți 102 deputați.

D. Presedinte. La ordinea zilei este continuarea discutiunii asupra proiectului de Constituție.

D. Aristid Pascal, raportor. D-lor, eră amă rămasă cu lucrarea la amendamentul propus de D. Ionescu, amendamentu prin care se susține ca ministrii să se judece de către Senatu. Comitetulu deliberându asupra acestei propunerii a opinatu că justitia, trebuind să fiă cu totul imparțială și cu totul afară din sfera luptelor politice, si avându în vedere că ea nu pôte fi bine garantată de câtă numai atunci cândă va fi dată de judecătoru—care nu particeipă la desbaterile si luptele politice— a respinsu acestu amendamentu.

Se pune la votu amendamentul D-lui Ionescu, si se respinge.

D. Cernătescu. Am propus și eu unu amendamentu la articolulu acesta, si vediu că nu s'a făcutu nici o vorbă despre densusu.

D. Presedinte. D-voastră, prin acelu amendamentu nu producetă o idee nouă, ci ceretă mantinerea articolulu din proiectulu guvernulu; prin urmare, punënduse la votu modificările comitetulu, si respingënduse, dela sine rămâne articolulu din proiectulu guvernulu.

Se pune la votu Art. 91, astfelu cum s'a modificatu de comitetu, la care a aderatū si comisiunea, cu adăogirea ca, în locu de «Curtea de casatiune» să se dică «Inalta curte de justitiă», si se adoptă luându numărulu de Art. 101.

D. Raportoru, citește Art. 58 din proiectulu guvernulu, care devine Art. 102, si pe care comitetulu l'a adoptatū întocmai:

«Art. 102. Până se va face legea prevădiută în Art. precedentu, Curtea de casatiune are puterea de a determină pedepsa.

«Pedepsa însă nu va puté fi mai mare de câtă detentiunea, fără prejudiciulu casuriloru anume prevădiute de legile penale.»

D. Presedinte. La acestu articolu este unu amendamentu alu comitetulu compromisoriu, prin care se cere supresiunea acestui articolu.

Maă este unu amendamentu alu D. N. Ionescu, în următoria coprindere:

«Număi Senatulū are puterea de a caracteriză delictele ministeriale si a determină pedepsa lorū, până la facerea unei legi speciale.»

N. Ionescu.»

D. A. Pascal, raportor. Acestă principiu s'a mai presintat totă din partea D-v., D-le Ionescu, si s'a respinsă; prin urmare, amendamentul acesta nu mai are locă.

D. N. Blarembeg. D-loră, intielegă care a fostă preocupatiunea onor. comisiunii; intielegă că această dispositiune la o întâia privire si examinată din punctulă de vedere ală justitiiei absolute să surprindă si să se pară ună ce fără esemplu, ca, acei cară sunt chemati a judecă si aplică legile să aibă si dreptulă de a caracteriză delictulă si de a fixă pedepsa.

Insă cestiunea trebuie examinată dintr'ună punctă de vedere cu totulă altulă, este vorba aci nu de bunătatea absolută a acei dispositiuni, ci de bunătatea relativă; este vorba de a alege între o dispositiune crudă, si între impunitate. Noi mai vertosă cară amă fostă asiă de incercati, cară suntemă asiă de familiarizati cu abusulă de putere; cară amă trecută chiar printr'o lovire de Stată, n'ar trebui să arătămă atăta nepăsare in ceea ce privesce unei responsabilităti efficace a ministriloră. Necesitatea de a nu lăsă delictule politice nepedepsite s'au simtită si aiurea; si această dispositiune, care pare la întâia vedere asiă de mică, este imprumutată dela o tiără din cele mai liberale, Belgia. Intr'ună cuvântă, si ea a crediută de cuviintiă a trece peste acestă neajunsă, numai spre a asigură responsabilitatea ministerială.

Vă aduceti aminte că Conventiunea consacră si ea principiulă responsabilităti ministeriale, si decă acestă principiu nu si-a dată in trecută rōdele ce eramă in dreptă a acceptă dela densusulă, decă elă a rămasă in stare de fictiune, cauza e că nu s'a făcută o lege specială asupra aceste materii, si că, in lipsa acesteia, impunitatea eră asigurată ministriloră. Prin această dispositiune cu totulă transitoriă, noi amă voită să nu lăsămă natiunea desarmată in fačia ministriloră nici chiar in intervalulă dela promulgarea Constitutiunei până la confectionarea unei legi speciale.

Eă, D-loră, mă voiă supune decisiunei D-v. oră-care va fi, dără deploră această lacună ce se lasă in Constitutiune. Decă sunteti numai ingrijat-de reaoa impresiune ce ar putē produce această dispositiune asupra lui mei civilizate, decă sunteti numai ingrijati de criticile ce s'arū putē ridică in contra ei, idea că nu faceti in această privintiă de cătă a imită Belgia, ar trebui să mă liniscă.

Consecrati dără, domniloră, acestă principiu; că-că altfelă nu numai că responsabilitatea ministerială rămâne illusoriă, dără insasi inviolabilitatea pactului fundamentală ce avemă a votă nu mai este cheziuită.

D. Presedinte ală Consiliului. Eă asiū rugă pe D. deputati cară au făcută acestă amendamentă sălă retragă, si să lase art. guvernului.

D. C. Boerescu. Comisiunea numită de D-v. a pāsiti in lucrare con-

formă condițiilor lor ce i s'a impusă la instituirea sa, și mi se pare că este naturală ca să fiă ascultată celălaltă părțea printr'unul din membrii săi. (vorbit).

Nu scăpați din vedere, D-lor, că cea mai mare parte a acestei adunări a luat un angajament, și sunt fundată să crede că adunarea are să tie sēmă de dēnsul.

D. N. Blaremburg. Afară de mine.

D. G. Mârzescu. Și de mine.

D. C. Cantacuzinu. Dēcă iea comisiunea cuvēntul, 'lă vom lăua și noi.

D. C. Boerescu. D-lor, eū unul nu voiți intielege nici odată și pentru nici un fel de pretentie, ca o autoritate judecătorească să fiă chemată a legiferă, cu atăta mai puțin cândă acea autoritate e chemată a legiferă cu ocasiunea procesului care 'lă judecă. Nu intielegū aceștia, după cum n'asiū intielege ca o adunare, un corp legiuitor, să fiă în același timp și un corp judecătorec, sēu ca puterea esecutivă să fiă confundată cu cea judecătorească.

Principiul divisiunii celor trei mari puteri ale Statului, este recunoscut de Statele cele mai înaintate ale lumii civilizate, și noi l'am proclamat în constituțiunea de față. Cum voiți să violămū acel marelui principiu care se consideră pretutindene ca scutul libertății și moralității publice?

Noi am proclamat asemenea principiul egalității tuturor Românilor înaintea legii, cum voiți dera ca pentru miniștri să creămū o situațiune excepțională și să le ridicămū dreptul ce are totū omul de a ave pe aceeași persoană de judecător și legiuitor și calău? Miniștrii sunt persoane chemate obicinuită dintre aceia cari se bucură în totū de o considerațiune înaltă; și D-văstră voiți ca săi supunemū pe dēnsii la o lege multă mai rea de cătū aceea la care sunt supuși chiar țelharii?

Dv. sciti că în contra miniștrilor se potū ridica adesea acuzatiuni nedrepte provenite numai din impregiurările dilei. Ei bine, tocmai pentru aceste persoane cari sunt mai lesne și mai pe nedrept espuse la acuzatiuni pasionate, voiți Dv. să creați o situațiune excepțională și să dați facultatea curței de casatiune ca să creeze lege ad-hoc pentru ai pedepsi?

Dēcă ar fi fostă vorba ca curtea de casatiune să facă legi civile întră cătū privește despăgubirile Statului pentru dilapidările comise de miniștri, totū ar mai trece enormitatea. Observați însă că aci este vorba de dreptul ce s'ar recunoșce curței de casatiune de a face legi penale asupra onorei și asupra libertății persoanelor; și a se lăsa crearea unor asemenea legi în liberul arbitriū al curței de casatiune, mi se pare un lucru monstruos, bun pentru alte secole, ăra nu pentru acela în care trăim.

Este óre ecuitabilă ca pe ministri săi punemú într'o pozițiune mai inferióră de câtú se află toti cetățianii cei-laltí? Dăcă există asemenea esemplu in alte State, precum in Belgia, vė rogú să nulú ímitámú fără controlú. Chiar-atunci cândú o asemenea dispozițiune ar' existá in tóte tierile Europei, totusi miasíú permite a o critică; cu atátú mai multú cândú se află numai într'o singurá. Belgia a pututú avé motivele sale particulare cândú a introdusú unú asemenea principiú. Se póte ca in Belgia confientia in inaltulú corpú alú curtei de casatiune să fiá absolutá, si nu sciú dăcă Dv. toti împártăsití o asemenea confientiá absolutá si il-limitată, cândú este vorba de tíera románescă. Eú nu concepú cum se póte să dămú unuí corpú judecătórescú fórte limitatú, compusú numai de 17 persóne, unú dreptú atátú de esorbitantú ca acela de a creá penalitátí pentru nisce ómení cari adese-orí sunt acusatí numai in urma unorú resentimente publice! Datoria nóstră este să ne grăbimú a face legea pentru responsabilitatca ministerială, dără a o face cu calmú, maturitate; puterea judecătórescă nu va avé in urmă altă misiune de câtú aceea de a aplicá.

(*Voci. dără până atunci?*)

Până atunci, D-lorú, să punemú mai multú zelú, mai multú devotamentú, asiá cum in sesiunea viitóriá să facemú legea necesară.

Sămí permitetí a o declará: negligentiá nóstră până la unú punctú nu este unú motivú destulú de convingėtorú ca să creámú in Statú nisce precedente atátú de triste! Să fimú mai activí si vomú avé lege celú mai târdiú la tómnă

O voce. Dără până la tómnă?

Până la tómnă sperámú că nu vomú dà in judecată pe nimene (*ilari-tate*). In tóte casurile, adunarea la tómnă, deí va veni pofta să puie in acusatíune pe ministri, va avé patientia ca mai inainte de acésta să facá legea.

Patientiá dără, D-lorú, si vė conjurú să nu datí curtei de casatiune unú dreptú care este de naturá a inspăimēntá pe cei justí.

D. Presiedinte alú Consiliului. Domnilorú, mai in tóte Constitutiunile se găsece acestú principiú de darea in judecatá a ministrilorú; nu sciú însă dăcă se găsece într'o tíerá o lege care să fiá reglementatú acestú principiú. Eú credú că nu se espunú nici de cumú ministrii, pentrucá ei n'aú de câtú să presinte chiar mâne legea, si să cėrú dela Camerá s'o voteze. Tocmai ca săi silimú să presinte mai curēndú legea, să votatí a-cestú articolú. (*Aplause*).

Se cere inchiderea discusiunei.

D. N. Ionescu. Domnule Presiedinte, cestiunea e fórte gravá. Precum a spus onor. Primú-Ministru, mai pretutindení se vorbesce de responsa-

bilitatea ministerială, și mai nicăiri ministrii și adunarea, cu totu zelul lor n'au făcutu o lege pentru punerea lor în acuzare. Principiul care se pune în paragraful acesta este, precum v'a arătat onor. reprezentantū dela Cahulū prin ingenioasa sa argumentare, supresivū de principiul celū mare alū distribuirei puterilor Statulū.

(*O voce.* Senatulū.)

Senatulū celū-puținū are o putere din prerogativele legiferante, pōte să facă legi, în vreme ce curtea de casatiune este chemată să aplice numai legile. Dără cestiunea nu este acolo în momentele aceste. Eū dicū că nu putem fi destulū de lumnati asupra oportunității de a pune unū articolū care ar fi în contradicere cu tōte articolele fundamentale ale Constitutiunei. Dēcă nu sunteti lumnati asupra supresiunei, eū vē rogū să nu închidetī discusiunea, că-cī supresiunea are ratiunea sa de a fi, voiū să dēcū, să nu lāsămū ministrii fără nici-o responsabilitate, pentru-că intr'unū Statū constituționalū această atērnă dela gelosulū esercitiū alū dreptulū adunării de aī controla.

V'asīū rugā să nu închidetī discusiunea; amū discutatū mai multū pentrualte cestiuni mai puținū însemnătōrie, și socotescū că dēcă vomū discutā acum unū quartū de oră, n'ar fi o perdere de timpū inzadarū. Vē rogū dără să nu închidetī discusiunea.

Se pune la votū închiderea discusiunei, și se primesce.

Se pune la votū amendamentulū comitetulū compromisoriū, și se respinge.

Se pune la votū art. 58 alū guvernulū, care devine art. 102, și se adoptā.

D. Raportorū dă citire art. 59 din proiectulū primitivū, care devine art. 103.

«Art. 103. Domnulū nu pōte să erte saū să micșoreze pedēpsa hotărītă ministrilorū de cătră Curtea de Casatiune de cătū numai după cererea Adunării.»

D. Presiedinte. La acestū articolū sunt următōriele amendamente :

1°. Amendamentulū D-luī Cernătescu, în coprindere :

«La art. 93 din proiectulū comisiunei delegatilorū să se dicā, în locū «după cererea uneia din Adunări», «după cererea ambelor Adunări.»

2°. Următōriulū amendamentū alū D-luī Stratū :

«Domnulū nu pōte să erte seū să micșoreze pedēpsa hotărītă ministrilorū, de cătū după intercesiunea uneia din Adunări.

I. Stratū, N. Blarembeg, G. Mărzescu, I. Caramaliū, G. Cantacosino.»

3°. Următōriulū amendamentū alū domnulū G. Văleanu :

«Propuiū a se dice la finitulū acestūi articolū : «după cererea Adu-

nării care l'a pus în acuzare, pronunțată această cerere de două treimi a membrilor prezenți.

G. Văleanu, C. Văleanu, A. Mărgăritescu, I. Desliu, G. Kneazovicî.»

D. C. Brăiloiu. Nu întieleg de locu acestu rigorismu din partea u-nora din onorabili deputați; nu întieleg ca pe unu ministru, care in totu-deauna este supusu la felurimî de ure si patime personale, sălu punemû intr'o positiune mai rea de cātû aceea a unu tōlharu; nu întielegușă fiă acēsta o justitiă si nicî nu pōte fi unu articolu de lege. Unu ministru trebuie să se bucure si elu de acelesi avantaje pe care le are celu mai simplu cetătianu, mai cu deosebire că este supusu ureloru si patimeloru personale. Si apoi nu vedeti D-vōstră că decă amû admite că numaî de cātû totu aceeași Adunare care l'a datu in judecată, trebuie să cēră gratiarea, pentruca Domnitorulū săsi esercite dreptulū de gratiă, atunci mi se pare că amû face unu ce primejdiosu, pentrucă luămû unei Adunări unu dreptu care l'a avut, si punemû in rivalitate aceste două Adunări; pe lângă acestea apoi, călcămû in picioru tōte notiunile si principiile de dreptu. Prin urmare, eu votezū contra nu numaî a amendamentulu dar si a art. din proiectu.

D. Ar. Pascal, raportorū. Dispositiunea art. 59 din proiectulū primitiv alu guvernulu contine dejă in sine o mare rigurositate in privinta ministrilorū. Cunōseti fōrte bine, că dreptulū de gratiă este unulū din cele mai frumose atribute ale suveranulu. Ei bine, in privintia ministrilorū s'a făcutu o esceptiune; astfel, pe cāndu ū este permisū Domnitorulu a gratiă pe orî-care condamnatu, vedeti că acestu dreptu i se ridică in privintia ministrilorū. Pentru ce s'a făcutu acēsta domnitoru? pentrucă a fostu una din dispositiunile acele dictate de temerea trecutulu. Comitetulū ar fi voitū să o desfiintieze, pentrucă a fostu preocupatū mai multu de viitoru de cātū de trecutū; a voitū ca Constitutiunea să fiă unu edificiu ridicatū viitorulu, ēră nu: o apērare contra trecutulu; insă, ce reū pōte să existe decă una din Adunări, vēdiendū că darea in judecată si codamnarea ministrilorū a fostu unu actū de prē mare severitate, să autorize pe Domnitoru de a micșioră pedēpsa. De aceea nu vēdū pentru ce nu s'ar primi art. aprobatū de comitetū.

Se citește amendamentulū D-lui Stiatū, pe care D-sa 'lū retrage, fiindū in sensulū art. din proiectu.

Se citește amendamentulū domnulu Văleanu.

D. Presiedinte. Domnilorū, ca să nu facemū două articole din acestu amendamentū, vomū face unu singuru articolu; prin urmare, 'lū vomū redige...

D. Văleanu. Domnule Presiedinte, datimî cuvēntulū ca sălu dezvoltēzū.

D. Presedinte. Nu mai e trebuintă; Camera v'a intielesă.
Se pune la votă partea întâia a amendamentului, si se primesce.
Se pune la votă partea a doua, si se respinge.
Se pune la votă art. 103 impreună cu partea întâia a amendamentului,
si se adoptă.

FINE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj